

Saul fia: GOLDEN GLOBE-DÍJ

**Heisler
András:
Felemelő
érzés**

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöként felemelő érzés látni a Saul fia nemzetközi sikereit. Büszkén gratulálok az alkotóknak a Golden Globe-díjhoz! És szívből drukkolok ahhoz, hogy az Oscar-díj átadásán is jó eredményt érjen el az alkotás.

Számtalan filmalkotás dolgozta már fel a holokauszt borzalmait, a Saul fia mégis valami újat, valami egészen egyedi látásmódot adott. Egyetértek *Nemes Jeles Lászlóval*, szerintem sem szabad a „holokauszt arcait” elfeledni. A Saul fia olyan filmtörténeti lenyomata a holokausztanak, amely visszahozza a feledés homályából az áldozatok emberi vonásait, és nem hagyja, hogy csak felfoghatatlan számként éljenek az utókor emlékeztetőben.

Kürti Csaba felvétele

Az ortodox hitközség gratulál a Saul fia alkotóinak az Aranyglóbusz-díj elnyeréséhez. Képünkön: Róhrig Géza és Zév Paskesz a MAOIH imatermében.

Dollármilliók egy talmudért

Rekordáron, 9,3 millió dollárért (2,6 milliárd forintért) kelt el egy csaknem 500 éves talmudpéldány a Sotheby's New York-i árverésén.

A társaság szerint ez a világon a legdrágábban elárverezett zsidó vallási tárgy. Az úgynevezett Bomberg-Talmudot a licitálás előtt csak mintegy hatmillió dollárra becsülték – tudósított a tabletmag.com.

A Bomberg-Talmud a zsidóságnak olyan, mint a kereszténység számára a Gutenberg-féle Biblia. Dániel Bomberg keresztény nyomdász 1520 és 1523 között Velencében nyomtatta ki a zsidó szent könyv egyik legelső teljes kiadását, az úgynevezett Babilóniai Talmudot, amely kilenc kötetből és majdnem 3500 oldalból áll. Minden kötet bőrborítású, 40 centiméter magas. Mindössze 14 komplett példány maradt fenn belőle.

A most elárverezett példány meglepően jó állapotban van – írta a Sotheby's. A kötetek Richard Bruarne tudós birtokában voltak, 1565-ben bekövetkezett halála után egy oxfordi templomban, majd 350 éven át a Westminster-apátságban őrizték őket.

A vevő az információk szerint Leon Black New York-i üzletember, az Apollo Global Management alapkezelő cég alapítója.

(Új Élet / MTI)

David Cameron és Orbán Viktor mécsest gyújt a Cipőknél

MEGHÍVÓ

A Budapesti Zsidó Hitközség a budapesti gettó felszabadításának 71. évfordulója alkalmából megemlékezést tart

2016. január 18-án (hétfőn) 10.00 órakor
a Dohány utcai zsinagógában

Beszédet mond: dr. Frölich Róbert országos főrabbi

Énekel: Fekete László főkantor

A kegyeletes megemlékezésre tisztelettel meghívjuk.

Ács Tamás
elnök

dr. Kunos Péter
ügyvezető igazgató

Felhívjuk férfi résztvevőink figyelmét, hogy a megemlékezésen fejfedő viselése szükséges.

A ZSVK elnöke elismerését fejezte ki Orbán Viktornak és az USA kormányának

Ronald S. Lauder, a Zsidó Világkongresszus elnöke elismerését fejezte ki Orbán Viktor magyar miniszterelnöknek, amiért nem támogatja az egykori kultuszminiszter, Hóman Bálint szobrának közpénzből történő felállítását. Hóman sürgette a zsidóellenes törvények meghozatalát, a náci Németország támogatója volt.

Lauder üdvözölte Orbán nyilatkozatát, amelyben a miniszterelnök egy esetleges Horthy-szobor felállítását is ellenzi. „Orbán Viktor miniszterelnök világos nyilatkozata igen későn érkezett, mindazonáltal üdvözlendő. Köszönöm neki, hogy világossá tette a magyar kormány álláspontját, miszerint nem szabad elismerésben részesíteni olyanokat, akik előkészítették a náci Németország számára 600 000 magyar zsidó legyilkolását. Nevetséges lett volna, ha az adófizetők, beleértve 100 000 magyar zsidót, olyan ember szobrához járultak volna hozzá, aki nemcsak hogy gyűlölte a zsidókat, de aktívan részt vett üldözésükben. Egy ilyen szobor rengeteg magyar áldozat emlékének meggyalázása lett volna.”

Lauder tavaly júliusban és múlt hónapban kérte Orbán Viktort, ne engedje, hogy a szobor felépüljön.

A Zsidó Világkongresszus elnöke az Egyesült Államok kormányának és különösen Ira Forman antiszemitizmus elleni különmegbízottnak is megköszönte, hogy kiálltak a szobor felállításá ellen. „Ira Forman néhány napig Magyarországon tartózkodott, és nagyon világossá tette álláspontját. Meg akarom köszönni neki és John Kerry külügyminiszternek is, hogy a magyar hatóságoknál napirenden tartották ezt a témát. Láthatóan beért munkájuk gyümölcse” – nyilatkozta Ronald Lauder. (ZSVK, *Mazsihisz*)

Ronald S. Lauder

MEGHÍVÓ

A Budapesti Zsidó Hitközség
tisztelettel meghívja Önt

a 2016. január 17-én (vasárnap)
10.00 órakor

a Budapest VII., Síp u. 12. sz. alatti Díszteremben
tartandó rendkívüli közgyűlésére.

A Közgyűlés nyitóimával kezdődik.

Napirendi pontok:

1. A Vasvári Pál utcai körzet jogállásáról vita
és határozathozatal a kiküldött előterjesztés szerint
(előadó: Ács Tamás);

2. Különfélék.

A Közgyűlés záróimával fejeződik be.

Meghívó

Az Élet Menete Alapítvány, a Frankel Leó utcai templomkörzet és a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége szeretettel meghívja Önt és kedves partnerét az ENSZ holokauszt emléknapi rendezvényére.

Felszólalók: Dr. Verő Tamás rabbi
Heisler András, a Mazsihisz elnöke
Tordai Péter, a templomkörzet elnöke
Gordon Gábor, Az Élet Menete Alapítvány
kuratóriumának elnöke

Bíró Eszter: Dalok az életről

Koncert
a holokauszt
áldozatainak
emlékére

Közreműködik:
Födő Sándor „Fodo”
(harmonika, ütőhangszerek),
Nikola Parov (nyckelharpa,
hegedű, klarinét, kaval),
Hámori Máté (gitár),
Csonka Gábor (hegedű),
Kertész Endre (cselló),
Hegyaljai-Boros Zoltán és
Haraszi Krisztina (brácsa)

2016.
január 27.
17.00

Frankel Leó utcai
zsinagóga

Párhuzamos sorsok
kiállítás megnyitó

A RÉSZVÉTEL REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT:
INFO@ELETMENETE.HU

9 770133 350099 1 6001

VALLÁSI ROVAT

Tu bisvát – A magok elültetése

Svát hónap 15-én, azaz tu bisvátkor (idén január 25-én) van a fák újéve. A hagyomány szerint ez a nap a határvonal, minden gyümölcs, ami eddig a napig megtermett, az előző évhez tartozik, és ami ezután fog érni, az már a következő évhez számít. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a természet működése ilyenkor indul újra. A föld alatt a gyökerek elkezdnek kihajtani, noha a nagy télen a szemünkkel még nem látjuk, de a felszín mögött már készülődik a tavaszi virágzás.

Ezt az alkalmat használjuk arra, hogy lélekben is felkészüljünk a megújulásra. Egyúttal kapcsolódunk a természethez mint az Örökkévaló által teremtett örjási rendszerhez, amelyen keresztül Őt is felismerhetjük, ahogy Rámbám mondta: „amikor az ember elmélyülve gondolkodik [Isten] nagy és csodálatos teremtményeiben és cselekedeteiben, és meglátja belőlük a bölcsességet, aminek nincsen mértéke és vége, azonnal megszereti és dicséri, és nagy vágyakozással vágyakozik megismerni a Nagy Istent” (Hilchot Jeszodé HáTorá 2:1).

A Chovot HáLevávot, a zsidó hagyományos irodalom egyik nagy klasszikus alapműve konkrét példán keresztül mutat rá arra, hogy mi a csodálatra méltó a természetben. Azt írja, megtapasztalhatjuk, hogy egyetlen magból 300 kalásznyi búza sarjad. Vajon akad-e olyan, kérdezi, aki nem veszi észre, hogy a mag ereje önmagában jóval kisebb annál, hogy ekkora mennyiséget elő tudjon állítani?

Különleges, provokatív kérdés ez. Azt akarja sugallni, hogy amit mi „természetesnek”, a természet normális rendjének tekintünk, az valójában csoda, és teljesen ellentmond minden józan hétköznapi logikának. Ezért még mielőtt kétkedés nélkül elfogadnánk, gondoljuk meg egy pillanatra, mit is állít. Hogyan lesz az egy szem magból rengeteg? Elültetik a földbe, megöntözik, táplálják, nap sütést kap, kihajt, és új magokat termel. Megmagyarázható ez racionális módon? Természetesen igen: a növények az energiájukat elsősorban a biológiából jól ismert fotoszintézisből nyerik. Ez alapján felmerülhet a kérdés, hogy ha napjainkban élne a Chovot HáLevávot szerzője, vajon akkor is így írna a magok termelődésének „csodájáról”?

A Chovot HáLevávot kritizálja azokat az embereket, akik elhiszik, hogy

az a sok mag azért nő ki, mert valaki azt az egy búzaszemet elültette. Ezek az emberek a saját kezük munkájában hisznek, és azt vallják, hogy amit nem csinálnak meg, az nincs. Ebben az a buktató, hogy az ember jellemzően egy nagyon kicsi erőfeszítést tesz meg a cél érdekében (pl. elültet egy magot), és a végeredményt úgy tekinti, hogy az őmiatta jött létre. A Chovot HáLevávot üzenete az, hogy mi, emberek, csupán gombokat nyomogatunk, a tényleges nagy eredmény Isten keze munkáját dicséri. Ő alkotta meg azt az összetett rendszert, amely a mi erőfeszítéseinket képes megsokszorozni.

A tudomány megértette, hogyan mehet végbe „a természet útján” (derech hátévá) az, ami első látásra isteni közbeavatkozás nélkül lehetetlen. Olyan rendszert fedeztünk fel, amit ha nekünk kellene megalkot-

nunk, nehéz dolgunk lenne. A génjeinkben rejlő DNS kettős spirál felfedezéséért ítélték oda 1962-ben az orvosi Nobel-díjat; ez egy olyan szellemes megoldás, amire még úgy is nehéz rájönni, ha már készen van előttünk. Ráadásul a számítástechnika megjelenéséig esélyünk sem volt arra, hogy egyáltalán megértsük, hogyan kódolhatnak ilyen egyszerű jelek olyan összetett és bonyolult rendszereket, mint amilyen az ember. Vajon erről a rendszerről kellene azt gondolnunk, hogy véletlen egybeesések folytán jött létre, mindenféle tudatos közbeavatkozás nélkül?

Annak az embernek, aki nyitott szemmel figyeli a világot, a természet azután is csoda, hogy megértette a működését.

Szántó-Várnagy Binjomin Zeév
binjomin.hu

Milyen messze van Szentendre Székesfehérvártól...

A Hóman-szoborra vonatkozó székesfehérvári döntés és a szombat bejövetele között került sor dr. Lázár Andor egykori igazságügy-miniszter Leányfalun található emléktáblájának megkoszorúzására. A rendezvényt a Magyar–Izraeli Baráti Társaság Szentendre–Dunakanyar Kulturális Egyesület szervezte.

Az eseményen Loszmann János, Leányfalu polgármestere mellett részt vett az újjáalapított szentendrei hitközség, az Eleven Emlékmű Csoport Budapest, az Eleven Emlékmű Csoport Szentendre, a Dunakanyar Pilisi Társaskör és a Mazsihisz képviselője, az időzítés pedig páratlan volt. Lázár Andor ugyanis 1932–1938 között volt a Darányi-kormány igazságügy-minisztere. Ő volt az egyetlen a kormányból, aki nem volt hajlandó megszavazni az első zsidótörvényt. Hóman Bálinttal korábban barátságot ápolt, de a zsidótörvény kapcsán viszonyuk annyira megromlott, hogy éppen Hóman volt az, aki lemondásra szólította fel őt.

A bensőséges rendezvényen a Mazsihisz elnöke személyesen is megjelent, a szentendrei hitközséget pedig az elnök és az alelnök képviselte. Az alábbiakban Heisler András rövid köszöntőjét közöljük.

Vajon mennyire van messze ma Szentendréől Székesfehérvár? Ki tud-

ja, mekkora a távolság Magyarországra e két történelmi helyszíne között?

A kérdés ma eldőlni látszik. Közben Szentendre civiljei és a Szentendrei Zsidó Hitközség képviseletén keresztül a Mazsihisz is megemlékezik dr. Lázár Andor igazságügy-miniszter tisztségéről, Székesfehérvár Önkormányzata annak a Hóman Bálintnak a szoborállításáról szavazott ma, aki a magyarországi zsidóság megalázásában, kifosztásában és deportálásában jelentős politikai szerepet vállalva, az első zsidótörvény meg nem szavazása miatt felszólította dr. Lázár Andor minisztert a lemondásra. Jelentem, ma Székesfehérvár közelebb került Szentendréhez, mint tegnap volt: a székesfehérvári önkormányzat ma délelőtti döntése szerint nem lesz Hóman-szobor!

A Szentendrei Magyar–Izraeli Baráti Társaság tavalyi emléktábla-avatása a közösség politikai érzékenységet mutatja. Akkor még nem mentették fel

Hóman Bálintot a legfelsőbb bíróságon, még nem volt szoborügy. Tavaly már elhangzottak Szegő András barátunktól a kulcsmondatok: Lázár Andor igazságügy-miniszter felismerte, hogy „a tervezett zsidótörvény ellentétes a hagyományos konzervatív-liberális jogelvekkel, a polgári jogegyenlőséggel. Mivel nem volt hajlandó véleményét megváltoztatni és nevét adni a törvénytervezethez, benyújtotta lemondását, amit a miniszterelnök és a kormányzó elfogadott”.

A Mazsihisz elkötelezetten dolgozik azért, hogy a holokauszt történetének feldolgozása hiteles legyen hazánkban. A hatszáz ezer zsidó vallású magyar állampolgár elpusztítása ezt megköveteli tőlünk. A dr. Lázár Andor emléktáblája előtti tisztelgés és a székesfehérvári önkormányzat pénteki döntése segíti megteremténi Magyarország becsületét.

Szentendrei barátainknak gratulálunk az emléktáblához: s a mai megemlékezéshez. Kívánom Nektek, hogy mindig tartsátok meg magatokban a politikai tisztánlátás bátorságát.

Debrecenben kizárt a Hóman-szoborhoz hasonló ügy

– mondta a város polgármestere

Egyedülálló tárlat nyílt a debreceni Pásti utcai ortodox zsinagógában „Zsidó kéziratok és szertartási tárgyak” címmel. A jeruzsálemi Izrael Múzeum anyagából készült vándor kiállítás ebben az évben megfordult már többek közt Szentendrén, Pécsen és Kaposváron, majd Szolnokról érkezett Debrecenbe, ami nem szerepelt ugyan az eredeti tervek

tósággal, és legfőbb tanulságként kiemelte, hogy annak ellenére, amit a média sugall, Izrael egy csodálatos, élhető ország, nyitott emberekkel és rendkívül nehéz biztonsági helyzetben is szívlemengetően barátságos légkörrel. Elmondta, hogy az Izraelben töltött egy hét során számtalan olyan dolgot látott, hallott és tapasztalt, aminek jelentős részét itthon is

Ilan Mor, Papp László, Horovitz Tamás és Heller Zsolt

közt, mégis mind a fő támogató izraeli nagykövetség, mind a debreceni hitközség vezetése úgy gondolta, méltó helyen lenne a nemrég megújult zsinagógában a színes és érdekes anyag.

A kiállítást Ilan Mor, Izrael Állam magyarországi nagykövete nyitotta meg, miután Papp László polgármester és Horovitz Tamás, a DZSH elnöke és a Mazsihisz alelnöke köszöntötték a megjelenteket. A nagykövet újfent felhívta a figyelmet az oktatás és az ismeretterjesztés fontosságára, amiben ez a kiállítás nagy segítségére válhat a helyi zsidó közösségnek, lévén sok olyan információ szerezhető általa, ami zsidóknak és nem zsidóknak egyaránt hasznos és érdekes lehet.

A délutáni ima után kezdődött esemény a kiállítás megnyitója után egy nagyon közvetlen hangvételű beszélgetéssel folytatódott. A Heller Zsolt által feltett aktuális és sokakat érintő kérdésekre a díszvendégek készségesen válaszoltak, és egy nyílt, őszinte beszélgetés alakult ki.

Ilan Mor hosszan beszélt Izrael és az Európai Unió közötti viszonyról, melyet leginkább egy szeretlek-is-meg-nem-is kapcsolathoz hasonlított. Kitért az Unió által támasztott igazságtalan és teljesíthetetlen követelményekre, a kettős mérce problémájára, de hangsúlyozta, hogy a súrlódás nem az egyes európai országokkal van, hanem a brüsszeli vezetéssel, hiszen a tagállamok mindegyikével remek kapcsolatot ápol Izrael, köztük természetesen Magyarországgal is.

Az Európát ért szörnyű terrortámadásokkal kapcsolatban elmondta, hogy reméli, az európaiak felébrednek egy kicsit, és jobban megértik, mivel néz szembe Izrael nap mint nap, és mindezek fényében Európa belátja, hogy a nemzetközi jog és a mediáció nem minden esetben és helyzetben lehet a béketeremtés hatékony eszköze. Beszélt a fejlett országok által követett integrációs politika hiányosságairól és az újraértelmezés szükségességéről, valamint arról, hogy Izraelben addig biztosan nem lesz béke, amíg a felek nem ülnek le közvetlenül egymással tárgyalni.

Papp László, Debrecen polgármestere izraeli látogatásának tapasztalatait osztotta meg elsősorban a hallga-

hasznosítani tudja majd a város vezetésében és a mindennapi ügyek vitelében egyaránt. Hozzátette, hogy kíváncsi lenne, hol tartana az izraeli gazdaság, ha nem kellene olyan jelentős pénzüsségeket a biztonsági kiadásokra fordítani, hiszen a tapasztalható fejlődés még így is lenyűgöző. A helyi közösséget érintve kiemelte a nyitás és a nyitottság fontosságát, és üdvözölte a debreceni zsidóság lépéseit ezen a területen is.

Horovitz Tamás, folytatva a polgármester gondolatait, méltatta a város és a helyi közösség közötti feszültségmentes és hatékony együttműködésre képes baráti viszonyt, ugyanakkor elmondta, hogy ez nem jelent minden esetben tökéletes egyetértést, de épp a felek kölcsönös megbecsülése miatt fordulhat elő, hogy viták ugyan vannak, de ellenségeskedés vagy elzárkózás nincs. Kiemelte, hogy hitközségi elnökként elengedhetetlennek tartja a városvezetéssel való jó viszony ápolását, a közös hang megtalálását és az együttműködés lehetőségeinek megteremtését, és ezt az álláspontját a zsidó hitközségek országos szervezetében is képviselni fogja. Hangsúlyozta, hogy csak úgy lehet sikeres egy zsidó szervezet, ha megtalálja a mindenkori kormánnyal közös hangot, és nem egymással szemben mennek, hanem együtt, egymás mellett és egymást segítve.

A sokakat foglalkoztató és nemzetközi visszhangot is kiváltó Hóman-szoborral kapcsolatban nagyon egyértelmű és megnyugtató állásfoglalást hallhattak a résztvevők, amikor Papp László – Ilan Mor beszédére reagálva, melyben a nagykövet kifejtette, hogy Debrecenben elképzelhetetlennek tart egy hasonló ügyet – kijelentette, hogy a városban nem lesz olyan embereknek vagy szervezetnek emlékműve, akik bármilyen módon vagy formában együttműködtek a náci ideológia képviselőivel vagy valamilyen mértékben támogatták azt.

A tervezettnél jóval hosszabbra nyúlt program végén ígéretet kaptunk, hogy hamarosan újra összeül a három vezető, hogy egy kicsit más témákról ugyan, de ugyanilyen közvetlenül és készségesen válaszoljon a feltett kérdésekre.

ISMÉT NÉMETORSZÁGBÓL INDUL

Hitler: Mein Kampf

2016 januárjában került a könyvesboltok polcaira Hitler hírhedt, évtizedekkel ezelőtt betiltott könyve, a Mein Kampf. A magyarázó jegyzetekkel ellátott kiadás része lehet az iskolai tantervnek is, amivel az a cél, hogy beoltás a fiatalokat a fasiszta eszmék ellen – állítja a Német Pedagógusok Szövetsége.

A Német Pedagógusok Szövetsége (továbbiakban: Szövetség) és a szociáldemokraták az elmúlt hetekben nyújtottak be javaslatot arról, hogy kerüljön be a középisikolai kerettantervbe Hitler önéletrajzi ihletésű könyve.

Úgy vélik, ennek a könyvnek a tartalma a legalkalmasabb arra, hogy szembeállítás a fiatal generációt, mire képes a szélsőjobboldali eszme.

Josef Kraus, a Szövetség elnöke azt nyilatkozta a Handelsblatt napilapnak, hogy az eredeti szöveg professzionális értelmezésén múlik, mennyire lehet a helyes irány felé terelni a fiatalokat. Hozzátette, az iskolák nem hagyhatják figyelmen kívül Hitler könyvét.

És inkább helyes magyarázatokkal ellátott kiadást olvassanak a tinédzserek, mint az interneten terjedő számszázad kiadást, amelyhez nincs semmiféle lábjegyzet.

Ernst Dieter Rossmann, a szociáldemokraták oktatásért felelős szövegíróje a javaslatot azzal kommentálta, hogy mivel a könyv tele van antiszemita és uszító gondolatokkal, csak és kizárólag magasan képzett oktatók taníthatják a diákoknak a tananyag részeként.

Élesen bírálta a javaslatot a bajor zsidó közösség egy prominens vezetője, Charlotte Knobloch, aki ellenérzéseivel kapcsolatban a Handelsblattnak azt mondta, hogy a „mélyen antiszemita gyalázkodás” tananyagként való felhasználása felelőtlen.

„A német középisikolások semmit sem tudnak a zsidóságról, kivéve a holokausztot” – tette hozzá.

A Mein Kampfot a második világháború lezárása óta nem nyomtatták ki, a szerzői jogokkal jelenleg a bajor kormány rendelkezik, ám ezek 2016 januárjának lejártak, ami lehetővé teszi a könyv kritikai jegyzetekkel ellátott változatának kiadását. A müncheni székhelyű Kortárs Történelmi Intézet adta ki az irományt januárban a következő címmel: „Hitler, Mein Kampf: Kritikai kiadás”.

Elkapkodták.

(atv.hu / RT / Új Élet)

A zsidó temetés története, törvényei és szokásai

A zsidó vallásjogban pontos szabályai vannak az ünnepeknek és a hétköznapiaknak, az örömnök és így a gyásznak is.

Sőt... Mint gyakorló rabbi (lelkész), két évtizedes szolgálatom alatt megtapasztaltam, hogy amikor az ember leginkább egyedül érzi magát, akkor segíthet legtöbbször a hagyomány több ezer éves ereje, a törvények és a szokások.

Bölcs emberek (és rabbik) ezrei finomították a háláhát, a vallásjogot.

A zsidó temetést emberivé és különlegessé teszi egyszerű, szerény, ám éppen ezért ünnepélyes mivolta, illetve az a tisztelet és alázat, ahogyan a haldoklóval, az elhunyttal,

A Talmud leírja, hogy amikor egy gyászment elvonult valahol, akkor az egész közösség felhagyott mindazzal, amit éppen végzett, csatlakozott a menethez, és közösen kísérték a halottat a sírhoz. (Ez a szokás ma is él, vagyis ha egy koporsó elhalad mellettünk a temetőben, el kell kísérnünk azt legalább néhány lépés erejéig.)

Különösen így zajlott ez egy Mát Micvá, azaz egy olyan halott esetében, aki a családon belül halt meg, így a hozzátartozóknak kötelességük (micva) volt elkísérni, azaz eltemetni az elhunytat.

A gyászmenet megállt a sírhely közelében, zsoltárokat mondtak,

lálakor, mert a Talmud bölcsei szerint a szüleinktől kapjuk az evilági életet, míg a rabbinktól az eljövendő világot, azaz a rabbi is kvázi szülőnek számít.

3. Kávod – a tiszteletadás

Közösen kell elkísérni a koporsót a végső nyughelyre.

Ez az elkísérés, héberül: levájá, a legfontosabb micva a temetés körül, amit bárki megtehet. Sok esetben az emberek a kezükben viszik az elhunytat, ezzel is mutatva a tiszteletet. A sír felé menve három alkalommal megállunk, ezzel is mutatva, hogy milyen nehezen engedjük el az elhunytat.

A kávodba tartozik az is, hogy még a temetés előtt összegyűlünk az elhunyt otthonában vagy egy teremben, vagy akár a sírnál, hogy zsoltárokat mondjunk és beszéljünk az elhunyt érdemeiről.

Már a Tóra (M. I. 47/29 – és Rási-kommentár) beszél erről a viselkedésről, amit igazi irgalmaságnak (heszed sel emet) szoktak nevezni, mert viszonzását nem várjuk.

4. Kevurá – temetés

A temetés zsidó temetőben zajlik, ahová férfiak csak fedett fejjel léphetnek.

A zsidó sírhely mindig örök sírhely.

Klasszikus módon egy sírba egy testet tesznek, ám a magyar neológ temetőben szokás a házastársak (testvérek) közös sírba temetése.

Virágot vinni nem illik, ez idegen szokás. Napjainkban ezt a tilalmat – a neológ temetőben – már nem veszik olyan szigorúan.

A klasszikus zsidó szokás az, hogy mindenki elhelyez egy kavicsot a síron. Ennek a szokásnak több magyarázata is megtalálható. Az első említése egy Jehuda ben Simon Askenazi nevű rabbinak a nagy zsidó törvénykódexhez, a Sulhan Aruhhoz írt Beér Hétév című magyarázatában található. Szerinte kő, kavics, illetve fű elhelyezése a síron a halott felé mutatott tisztelet jele, és jelzi, hogy valaki meglátogatta a sírt.

A temetéshez tartozik a gyászoló által elmondott káddis és a többi ima (menuhá nehoná stb.) közös elmondása.

5. Nehamá – vigasztalás

Mielőtt elhagyjuk a temetőt, a jelenlevők az úton két sorban egymással szembeállnak, és a kettő sor között sétálnak el a gyászolók, amikor elhagyják a sírhelyet.

Ahogy végigmennék a két sor között, az ott állók a következő mondatlal vigasztalják a gyászolókat:

Hámákom jenáhém ethem betoh seár ávél Cijon vírusálám!, azaz Az Örökkévaló vigasztaljon meg benneteket Cion és Jeruzsálem gyászolóival együtt!

Ezzel a pillanattal kezdődik meg a hétnapos gyász, a sivár.

Hazaérve meggyűjtanak egy gertyát, letakarják a tükröket, és szokás egy erősítő étkezést tartani, amiben szokott lenni valamely kerek étel, például lencse vagy tojás. Ez a gömbölyűség az élet folyamatosságát jelképezi, és azt sugallja, hogy a kétségbeesést és a fájdalommal talpra állás és öröm követi.

A zsidó temetéshez joga van minden zsidónak!!!

A megfelelő, azaz hagyományhű zsidó temetés olyannyira fontos, hogy sok zsidó meg is említi a végakaratában, hogy őseink mintájára temessék el őt. Ez visszafelé is igaz, amíg még élünk, nekünk ki kell fejeznünk a szeretteink számára, hogy – ne adj’ Isten, bármi is történjen velünk – temetésünk a zsidó hagyományt kövesse.

Ha valaki nem hagyott (erről szóló) végakaratot, akkor is helyes, ha a család és a hozzátartozók megtesznek mindent, hogy a temetés során

megvalósuljon a zsidó hagyomány minden eleme, vagyis a tahara – mosdatás, ortodox helyeken egy somér – azaz egy zsidó, aki a temetésig együtt van az elhunyttal, a kitli – a hagyományos halotti ruha, és a zsidó kóser koporsó, amelyről a hevra kadisa gondoskodik.

(Itt kell megemlíteni, hogy vannak temetkezési vállalkozások – még zsidó nevéük is –, melyek mindezt alapesetben nem biztosítják, ha kifejezetten nem igényeljük, nem ragaszkodunk hozzá. Természetesen ezek a vállalkozások minden elkövetnek, hogy megfeleljenek a családok igényeknek, feltéve, ha ezeket a család valóban tudatja velük! Ilyen esetben mindig forduljunk rabbihoz!)

A temetés időzítése

Bibliai eredetű előírás, hogy a halottat a távozása után a leghamarabb temessük el, és csak a „tisztelet” miatt (azaz a megfelelő tahara, a ruha vagy a helyszín biztosítása, esetleg a család összegyűlése) lehet megengedni a temetés néhány napos elhalasztását.

Am sükségtelenül nem lehet halasztani a temetést, mert a bölcsek kijelentették, hogy a lélek mindaddig zaklatott, amíg a test – az előírás szerint – nincs eltemetve, örök nyugalomra helyezve.

Különleges esetek

– Ha a halottat egy másik országban óhajtják eltemetni vagy más körülményeket igényelnek, akkor a hevra kadisához kell fordulni vagy egy felkészült rabbi irányítására kell hagyatkozni.

– Tilos megtekintés céljából „nyitott koporsót” használni. Ezt különösen tiszteletlennek tartják a halottal szemben.

– Amennyiben egy kérés szembe megy a helyi szokásokkal (gyászbeszéd, feleség mellé temetés stb.), akkor a hevra kadisa vagy egy felké-

„A jótékonykodás megment a haláltól” – olvasható a koporsón a felirat

szült helybeli rabbi adjon útmutatást.

– Amikor a gyászoló kohén. A Tóra szerint a kohaniták (papok, Áron főpap utódai) nem kerülhetnek érintkezésbe holttesttel, mert a holttest rituálisan tisztátalan, míg a kohanitáknak őrizniük kell a tisztaságukat. Éppen ezért nem kerülhet kb. 2 méternél közelebb az elhunythoz, illetve nem tartózkodhat az elhunyttal egy fedél alatt. (A kohénra vonatkozó bibliai tiltás annyira komoly, mint a kóser ételek fogyasztása vagy a szombat megszegése.)

A kohén köteles elmenni a temetőbe, ha elhunyt valamely szülője, vagy a felesége, vagy gyermeke, illetve testvére (akkor is, ha csak féltestvér), mert ez micva számára. De ilyen esetekben lehetőség szerint ne egy zárt teremben ravatalozzák fel az elhunytat, hogy a kohén a helyiségen kívül tudjon maradni. Az ortodox temetőkben egyébként külön kohénparcella van a temető szélén, hogy a sírt látogató kohénnak ne kelljen bemennie a többi sír közé.

Tiltott temetési szokások

A zsidó törvény szerint a zsidót úgy kell eltemetni, ahogy született – azaz minden szervével és tagjával együtt. Az emberi test szentnek számít a halálban, hiszen isteni lelket tartalmazott, ezért hagyományos sírba, a földbe kell temetni, hogy a test majd visszatérhessen a földre. (A Tóra már szinte a teremtés pillanatában kihangsúlyozza: „Mert te por vagy, és vissza fogsz térni a porba!” (M. I. 3:19.), és Mózes halála előtt még egyszer megismétli: „Mindenképpen temesd el!” (M. V. 21:23.)

Egy dologban történt változás a történelem során, a boncolás kérdésében, amit hosszú évszázadokon át a rabbinikus törvények szigorúan tiltottak, mivel a halál után végzett vizsgálatokat, vágásokat, a belső részek felhasználását stb. a halott megszenteltetésének tekintették.

Napjainkban a vallástudósok komoly engedményeket tesznek ezen a téren, hiszen bebizonyosodott, hogy a boncolással olyan ismeretekhez lehet jutni, amelyek segíthetnek mások (akár a közvetlen családtag) életének megmentésében. Napjaink rabbinikus gyakorlatában megengedett a boncolás pl. örökletes betegség miatt bekövetkezett halál esetén – a túlélő hozzátartozók gyógyítása érdekében –, továbbá akkor is, ha az illető ország (pl. Magyarország) polgári törvényei sükséggessé teszik esetleges bűncselekmény gyanújának kizárása miatt.

Az olyan „temetés”, amikor urnába, mauzóleumba, kriptába vagy egyéb, nem földben lévő helyre temetnek, szigorúan tilos a zsidó törvény szerint.

A Kabbala (a misztikus hagyomány) azt tanítja, hogy „nem megfelelő” temetés esetén a lélek zaklatott állapotban marad, és nem tud megnyugvásra lelni, amíg – akár sok év múlva – végre el nem temetik

A képen egy haldoklóra rakja fel a tfilint a rabbi, hogy életében még egy micvát tegyen, és ez a micva kísérje őt minden élők útján

majd a gyászolóval foglalkozik az ősi hagyományok szerint eljáró közösség. A temetés általános folyamata nem változott majd’ háromezer-öt száz esztendeje. A temetés általában az eltávozás első 24 órájában történik, de igyekeznek 3 napnál tovább nem halasztani a temetést.

A halott elkísérésének micvája (parancsa) minden más micvánál fontosabb, beleértve akár a Tóra tanulását is.

A temetés előtt – a zsidó hagyománynak megfelelően – a halott testét fel kell készíteni a temetésre.

(Erkölcsei) kötelessége a halott szeretteinek és a hozzátartozóknak, hogy a hagyományos zsidó temetés megkezdése előtt megfelelően megismerjék a hagyományokat, így egyrészt az elhunytak meg tudják adni a hagyomány szerinti végtisztességet, másrészt ők maguk is felkészülnek az elengedés és az elbúcsúzás pillanatára.

Történelmi áttekintés

A zsidó temetés a világon mindenhol szinte ugyanúgy zajlik, sőt nagyjából ugyanígy történt ez a szertartás egész történelmünk során.

Napjainkban is vannak kis eltérések, pl. a koporsóhasználatban (Izraelben nem használnak koporsót), és eltérhet a zsoltárok és imák sorrendje is vagy a gyászbeszéd elhangzásának ideje, ám a következő pontok majd’ mindenhol azonosak:

Már a bibliai idők óta szakmailag felkészült emberek alapítottak egy csoportot (vagy csatlakoztak egy meglévőhöz), amit a későbbiekben Hevra Kadisának (azaz Szent Együletnek) neveztek el.

A család nevében és helyett a Hevra Kadisa készítette elő a halottat az eltemetésre. Ezt követően a gyászmenet elindult a halottal a temető felé. A koporsót vivők közt voltak a közeli barátok, illetve egy bölcs vagy vezető esetében a tanítványai.

majd a rabbi emlékbeszédet tartott a halottról.

Ezek után a gyászoló családtagok a szívük fölött beszakították, megszaggatták a ruhájukat (keria).

Ezután a halottat elhelyezték a sírban, és a közösség tagjai beborították a sírgödört földdel.

Miután feltöltötték a gödört, a gyászolók elmondták a káddist (a Teremtőt megszentelő imát), majd elmentek a halott családjához, ahol a család sívat ült, a hétnapos gyászt a gyász első hét napjában.

Nézzük meg a zsidó temetés részét!

1. Tahara – a test rituális lemosása

A temetés előtt a halott testét a Hevra Kadisa előkészíti a zsidó szokás és törvény szerint.

Ennek központi része a test lemosása megfelelő mennyiségű tiszta vízzel, majd bizonyos imák elmondása közben a test felöltöztetése a különleges fehér halotti ruhába (kitli), végül elhelyezése egy kóser (általában gyalultatlan fából készült) koporsóban.

A férfiakat férfiak készítik fel, a nőket természetesen nők.

2. Keria – az öltözké megszaggatása

A temetés előtt a gyászolók elmondanak egy áldást (Báruh átá Ádonáj Elohénu meleh háolám, dáján háemet – azaz Áldott vagy te, Örökkévaló Istenünk, a világ királya, aki igaz bíró vagy), amivel megmutatják, hogy elfogadják az égi döntést, azután bevágják, majd megszaggatják öltözkéüket a szívük fölött a gyász kifejezéséeként.

Ez a törvény csak a közvetlen gyászolóra vonatkozik, azaz aki valamely szülőjét, házastársát, gyermekét vagy testvérét veszítette el.

Sok esetben a tanítványok is elvégzik ezt a szertartást mesterük ha-

A chábád belharcai

A magyar sajtó ugyan sokat foglalkozik a chábád-lubavicsi ultraortodox irányzattal, de vajmi keveset írnak arról, hogy kik is vezetik a világszervezetet. Belharcaikról pedig egyáltalán nem lehet olvasni.

A chábád, a teljes amerikai zsidóság létszámát tekintve, kicsiny ultraortodox csoport. Fehéroroszországi és lengyel gyökerekkel rendelkezik, de 1940 óta az Egyesült Államokban, New Yorkban, Brooklynban székelnek. Központjuk ugyanabban az épületben van, ahova 75 évvel ezelőtt beköltöztek, a 770 Eastern Parkway jellegzetes épületének ma már ikonikus jelentősége van mozgalmukban. Követők létszámára megbízható statisztika nincs, egyesek 50 ezerre, mások 200

családokat küldenek a világ különböző pontjaira, azok feladata nem a térítés, hanem az, hogy az olyan zsidókat, akik már nem gyakorolják a vallást, visszavezessék a hithez, és megmutassák a zsidó vallás gyakorlásának szépségét, örömteliségét. A pozitív üzenetet ma már több mint 4000 sluchim család terjeszti szerte a világon; a chábád hivatalos statisztikái szerint 1989-ben küldtek először sluchimot Budapestre. Magyarországon jelenleg 13 sluchim család él. Hasonlóan más ultraortodox irányzatokhoz, vallási központokat, iskolákat és jesivákat működtetnek; pozitív vallási üzenetüket médiájuk teljes hangerővel terjeszti.

A Rebbe halála után a környezet-

hadseregét”, a sluchim-mozgalmat. Ő egyébként az egyetlen felsővezető a chábádban, aki már Magyarországon is járt, és akitől *Schmitt Pál* akkori államelnök azzal búcsúzott el, hogy nála „mindig nyitott ajtóra talál”.

Amerikában sokan meghökkentek, amikor *Berel Lazar*, a chábád 51 éves moszkvai vezetője *Putyin* elnök bizalmasaként megkapta az Oroszország Főrabbija címet. A magyar származású, Milánóban született Lazar ellenétbe került a Fehér Házzal, sőt még a chábád-központtal is, hiszen Putyin mellett lobbizott az USA-ban. Nem kis mebotránkozást keltve, felállt és tapsolt a Kremlben, amikor Putyin jelentette a Krím-félsziget visszacsatolását.

A magyar chábád-szervezetet az 50 éves *Baruch Oberlander* vezeti. Ő kívülálló, nem tartozik a chábád belső köréhez, családja nem ős-chábádos. Az Oberlander-klán a Pupa irányzatot (Pápai rabbi) követi, és az a pletyka járja, hogy amikor Baruch csatlakozott a chábádhoz, családja ki akarta tagadni. Oberlander közeli rokona (sőgora) a „putyinista” Lazar orosz főrabbinak, aki gyakran megfordul Budapesten. Amerikában ez felvetette annak gyanúját, hogy a magyar chábád orosz befolyás alá került. Lazar kiváló kapcsolatokat ápol dúsgazdag orosz oligarchákkal és művészekkel, mint például az EU-ból kitiltott, de Budapesten is fellépett *Joszif Kobzon*nal, és befolyása kiterjed a kelet-európai chábád-szervezetekre, amit Washingtonban nem néznek jó szemmel.

A chábád példátlan sikerei mellett számos problémával is küzd. Az ausztrál szervezetet nemrég egy pedofilbotrány döntötte be, míg az USA-ban néhány éve a Rubashkin-ügy borzolta a kedélyeket. A befolyásos chábádost 2010-ben 27 év börtönrre ítélték csalásért, de a chábád szerint antiszemita diszkrimináció történt. Kaliforniában nemrég a helyi chábád-vezető, *Rabbi Cunin* kapott hatalmas pénzbüntetést az állami pénzek „nem megfelelő felhasználásáért”.

A chábád innovatív módszerek alkalmazásával rendkívüli szolgálatot tett az ultraortodox vallási felfogás nemzetközi terjesztésében; optimizmusukat, áldozatvállalásukat világ-szerte csodálják. Napjainkban a chábád egyik legfontosabb teológiai kérdése a Rebbe személyének megítélése. Sok chábádos úgy véli, hogy a Rebbe volt maga a Messiás, mások, köztük a szervezet jelenlegi vezetői, a Krinsky–Shemtov duó is, elhatárolódnak ettől a felfogástól. Viszont Rabbi Kotlarsky nem foglalt állást a kérdésben, ami javítja esélyeit az utódlásért megindult küzdelemben.

Lázár György

Források

A chábád utódlási kérdéseivel a Forward foglalkozott: <http://forward.com/news/177251/fast-growing-chabad-asks-who-will-be-leader-for-n/>

Berel Lazar tevékenységét tárgyalta az amerikai sajtó:

<http://www.wsj.com/articles/SB11785867236595256>

<http://www.tabletmag.com/scroll/166779/russias-chief-rabbi-cheers-crimea-annexation>

<http://forward.com/news/breaking-news/195341/russia-chief-rabbi-berel-lazar-slams-vladimir-putin/>

Schmitt Pál és Rabbi Kotlarsky 2010-es budapesti találkozásáról a chábád részletesen beszámolt:

http://www.collive.com/show_news.rtx?id=12343

A Rubashkin-ügyről, a chábád ausztráliai és kaliforniai problémáiról írt az angol nyelvű sajtó:

http://www.nytimes.com/2010/06/22/us/22iowa.html?_r=0

<http://www.abc.net.au/news/2015-02-16/rabbi-resigns-as-head-of-rabbinical-organization/6119458>

<http://www.sacbee.com/news/local/article4404342.html>

David Berger könyve (*The Rebbe, the Messiah, and the Scandal of Orthodox Indifference*) megkérdőjelezi a chábád messianisztikus vallási megközelítését. A chábád történetébe Sue Fishkoff *The Rebbe's Army* és Bryan Mark Rigg *Rescued from the Reich* c. könyvei adnak bepillantást.

Tóraruha-avatás a Scheiber-körzetben

Chanukka szombatján új tóraruhát avattak a Scheiber Sándor utcai zsinagógában, azaz a korábbi ORZSE-zsinagógában. Mi van az Izraelben készített, gyönyörű, modern tóraruhán? A magyarázat az adományozó *Kálmán Kálmán* ünnepi beszédéből való idézet:

„Egy, talán 1950 évvel ezelőtti, vélhető látkép a 2. Szentélyről és a béke városáról, Jeruzsálemről. A felirat a kép felett a 18 áldásból való, egy minden-nap mondott fohász: Vötechezená énénu bösuvchá löcijon, bórachámim! – azaz: És lássák szemeink visszatérteket Jeruzsálembe, irgalomban!

Egy olyan korban, amikor testvéreink napi halálvesztélyben élnek atyáink földjén, az Örökkévaló kegyelemben való visszatérte Cionba a békét kell elhozza testvéreinknek is, és Ézsau örököseinek is.

De hogy jut az ember eszébe, hogy a személyesen sohasem ismert dédszülei emlékére készíttessen tóraruhát?

Jeruzsálemben áll a Jad Vasem emlékhely. Jad vasem = emlék és név, szó szerint kéz és név. Eredete Jesája mondatában található: Vönátáti láchem bövétí uvhomotáj jád vásém, tuv mibánim umibánót, sém olám eten lo, áser lo jikaréit. Azaz: Adok nekik házamban és falaim közt emléket és nevet, jobbat fiúknál és lányoknál, örökkévaló nevet adok nekik, mely ki nem iratítk.

A Jad Vasemben, a Nevek csarnokában azon zsidók neve van feljegyezve, akik a világegésben haltak meg, és fennmaradt a nevük. A többieknek a neve sincs meg, csak a nevek helye tátong üresen. Névtelenül tűntek el, mint Kelet-Európa zsidósága a stettelek világával együtt.

Az én dédszüleim egy korábbi nemzedékben, békében éltek, de vidéki le-származottaik szintén a soá áldozatai lettek. Mind a 8 dédszüleim neve fennmaradt, megőrizte édesapám iratféltése háborún, gettón, meneküléseken és mindenben túl. Hogy ez hogyan történhetett, nem tudom, mert nem kérdeztünk, s a szülők nem beszéltek róla. Nem ez volt a téma. Nem tudom, hogy az iratsomag a családi porcelánokkal és ezüst evőeszközökkel volt-e elásva Alsó-Dabason, amiből csak a halkés, a halvilla és a kiskanalak meg a porcelán egy része marad meg a leselkedő szomszéd általi kiadás után, tehát »a használatlan dolgok«. A történetet befedte a háború utáni 45–50 év hallgatása, ezek is a szülők lelkébe temetett emlékek voltak.

Csak évekkel Édesapám korai halála után került hozzám egy csomag az egyik hatalmas könyvszekrény hátsó sorából. Eredeti és hivatalos, kézzel írott iratmásokból álló köteg. Ezek jó részét Trianon után kellett beszerezniük a zsidóknak, és talán a nem zsidóknak is, hogy igazolni tudják: az elszakított magyar területen éltek, ott volt anyakönyvi bejegyzésük, házuk, megélhetésük. Így kerültek elő a 19. századi zsidó anyakönyvezést végző rabbik által írt iratok az ükszüleik, a dédszüleik és a nagyszüleik neveivel, adataival, a tanúikkal, a körülmételekéről jelen lévő komával, no meg a szertartást végző rabbi aláírásával. És ott volt a Mamám üvegezett fényképes doboza a régi családi fényképekkel. Sajnos akkor még nem ismertem fel e családi kincs értékét. Félretettem az iratokat, anélkül, hogy átnéztem és kérdőzködtem volna.

A Mamám 95 éves korában már a Szeretetkórházban volt fizikai állapota miatt. De egy-két naponta vittünk hozzá 10–20 régi fényképet, hogy emlékeztetsem. Ő megmondta, hogy kik vannak rajta, és mi ráírtuk a kép hátára. Megmondta, ameddig meg tudta mondani. Így dédszüleim kezdetleges, 19. századi fényképeiről is kiderültek az ott szereplők. Családi kép, nagy parasztkucsmás, idős apával, fejkendő anyával, és egy rakás gyerekkel.

2010 körül kezdtem kockás papírra kezdetleges családfákat rajzolni a mamám emlékezetéből összekapart nevekkel. Most 592 név van internetes családfámon. De a szülői emlékezet elfogyott, és ma már – a 101 éves holoni nagynéném kivül – csak tízen vagyunk idősödő nemzedékünkben testvérek és unokatestvérek a világban. A többi elődök mind elmentek, nincs kitől kérdezn!

Ezért kell tehát időben foglalkozni családi emlékeink összegyűjtésével és megőrzésével, mert fontos tudnunk, honnan jöttünk. Legyen ennek a kis elmélkedésnek a fiatalokhoz szóló fontos tanulsága:

Addig kutasd fel őseid és általában családod emlékeit, amíg van kitől kérdezn! Légy rájuk büszke, ha büszke lehetsz rájuk, mert dolgoztak, küszködtek, boldogok voltak vagy szenvedtek, de a felmenőid voltak, és Te tőlük származol.

Dédszüleim közül – a Mamám ágán – a kolozsvári Márk Móricz (Mose Márk) napszámos és felesége, a munkácsi Fodor Záli, a Papám ágán a beregszászi Katz Ignátz kereskedő és felesége, Proper Rozália nevét hímeztettem fel a tóraruhára, hogy emlékeztük fennmaradjon.

Jól szimbolizálják ők négyen Magyarország zsidóságának messzire nyúló gyökereit.

Legyen tehát ez az új tóraruha a sokszínű magyarországi zsidóság emlékeztetének őrzője és Cion eljövendő békéjének reménye!”

Budapest. A lubavicsi zsinagóga a BZSH tulajdonában lévő ingatlanban működik, melynek rezsijét a BZSH fizeti, és ahová a közelmúltban nem engedték be a BZSH elnökét (!) és a Rabbitestület igazgatóját (!)

ezerre becsülik azt, mindenesetre a 6 millió amerikai zsidóság piciny töredékét képviselik. Még az ultraortodox irányzatok között sem számítanak a legnagyobbak; a magyar gyökerekkel rendelkező Szatmár (Satmar) irányzat tekinthető a legnagyobb ultraortodox csoportnak, viszont a Boboverek, a Belziek, a Pupa vagy éppen a Vizsnici Rebbe követői kisebbek a chábádnál. Több tucat irányzat osztozik az 500 ezerre becsült amerikai ultraortodox népességen.

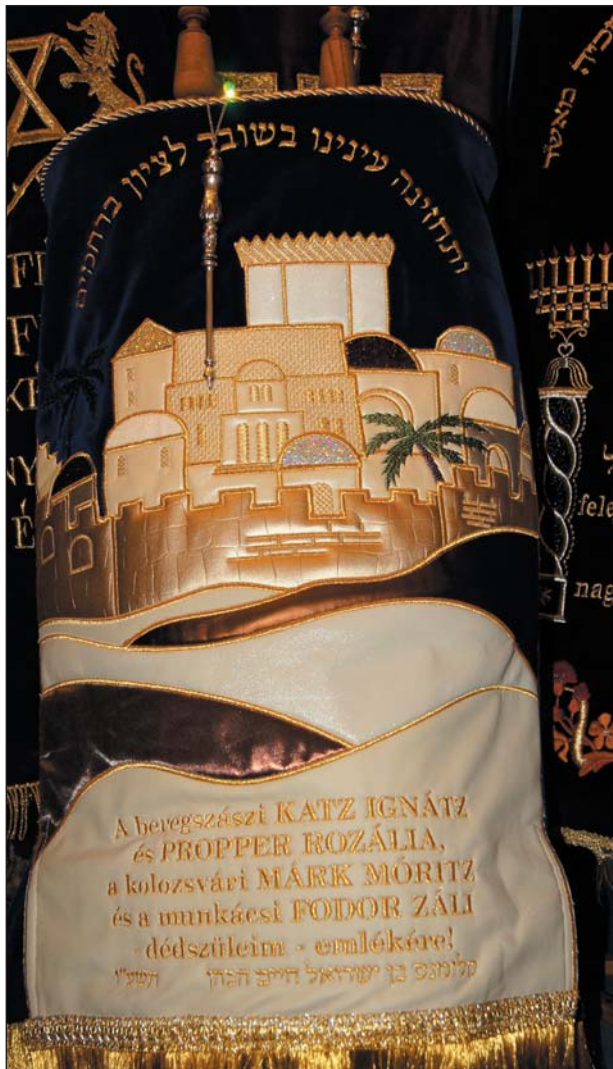
A chábád, mint a legtöbb ultraortodox irányzat, teokrácia, de nincsen élő és kizárólagos spirituális vezetőjük. Utolsó rabbijuk, „a Rebbe”, Menachem Mendel Schneerson 92 éves korában, 1994-ben hunyt el. Gyermektelen volt, és halála óta a mozgalomnak nincsen egyszemélyi vezetője. A Rebbe 1951-ben, 49 éves korában vette át a chábád vezetését, ami akkor egy kis csoport volt, és azt valódi világszervezetté fejlesztette. Schneerson az 1930-as években Berlinben és Párizsban élt, a berlini egyetemre járt, a párizsi Sorbonne-on is tanult, majd mérnöki oklevelet szerzett egy francia műszaki főiskolán. Franciaország náci lerothanása után portugál vízumhoz jutott, és Lisszabonból sikerült New Yorkba menekülnie.

Mérnöként korán felismerte a kommunikáció és a számítástechnika jelentőségét, és így nem véletlen, hogy ma a chábádnak saját hírgyűnöksége van, számítógépes szerverek és weblapok sokaságát működtetik, sőt még egy Chabad-Lubavitch in Cyberspace nevű kezdeményezést is elindítottak. Sokan úgy vélik, hogy a szervezet ügyes médiaterítése révén sokkal nagyobbak és jelentősebbnek tűnik, mint amit követőinek száma feltételezne.

A chábád talán legjelentősebb útjátá az ún. sluchim-rendszer. Missziós

ben dolgozó munkatársai vették át az irányítást, és ma a chábád legbefolyásosabb vezetőjének egykori titkárá, sofőrjét és mindenesét, a 81 éves amerikai *Jehuda Krinsky* rabbit tartják. Krinsky pályafutása akkor kezdődött, amikor a Rebbe titkára lett, és mint ahogy azt egy interjúban elmondta, azért dolgozhatott a Rebbével, mert akkoriban csak neki volt autövetetői jogosítványa. A szervezet társvezetője a moszkvai születésű *Abraham Shemtov* (78 éves), aki a politikai kapcsolatokért felel Washingtonban. Nemrég hunyt el 79 éves korában Binyamin Klein, aki szintén a Rebbe bizalmasa volt, ő az izraeli kapcsolatokat vitte. A chábád valós politikai befolyása Amerikában minimális, főként látványos médiaakciókra szorítkozik. Mivel kevés helyen él nagyszámú chábádos együtt, a helyi választásokat nem tudják befolyásolni, ellentétben a Szatmár irányzattal, amelyik jelentős szavazói tömböt képvisel New York állam néhány megyéjében. A legtöbb chábádos Brooklynban él, a többségében afroamerikai Crown Heights negyedben. Izraelben a Kfar Chábád településnek mintegy ötezer lakosa van. (A Szatmár irányzat legnagyobb települése a 22 ezer lakosú New York állambeli Kiryas Joel városa.) A chábád sokkal inkább személyes kapcsolatokkal próbál befolyást szerezni. Például egyik fiatal „szupersztárjuk”, a 47 éves *Levi Shemtov* (Abraham Shemtov fia) *Biden* alelnök személyes jó barátja, és *Obama* elnökkkel is találkozott.

A chábád vezetőinek magas kora már korábban felvetette az örségváltás szükségességét, és nem meglepően komoly küzdelem bontakozott ki a vezető pozíciók megszerzéséért. Nagy esélyes a 66 éves *Moshe Kotlarsky*, ő vezeti a „Rebbe

IZRAELI SZÍNES

Kóser szöcskék

Egy izraeli vállalkozás az általuk kifejlesztett eljárásnak köszönhetően egész évben képes szöcskéket tenyészteni, és ellátni velük ételmisszerhiánytól szenvedő régiókat. A szöcskék ugyanis fehérjékben és vitaminokban gazdag tápláléknak számítanak, ráadásul még kóser fajtáik is vannak.

A szöcskék táplálkozásra nagyon is alkalmas rovarok, nagyjából egymillió ember fogyasztja őket világszerte. A probléma velük csupán annyi, hogy csak egy nagyon korlátozott időszakban szaporodnak, ezért szöcskéket tenyésztő gazdaságok sincsenek, az ehető rovarok 90 százalékát a vadonban gyűjtik be. Éppen ezért a szöcskék csemegének számítanak, és nem minden-

napi tápanyagforrásnak, pedig fehérjékben, vitaminokban és egészséges zsírsavakban gazdag rovarokról van szó. A koleszterintől és telített zsíroktól mentes szöcskék akár megoldást is jelenthetnének a mintegy 805 millió embert érintő krónikus alultápláltságra.

Egy izraeli startup vállalkozás, a Steak TzarTzar azonban most egy olyan eljárást fejlesztett ki, amelynek segítségével ugrásszerűen meghosszabbítható az ehető szöcskék tenyésztési időszaka. Ennek eredményeként ez az amúgy költséges és ritka táplálékforrás egész évben elérhetővé válik. Az új módszernek köszönhetően a szöcskék 11–14 nap alatt kikelnek, míg a vadonban ez a folyamat kilenc hónapig tart. A vállalkozás munkatársai optimalizálták a rovarok növekedési ciklusát és a tápanyagokat, ezzel sikerült a költségeket is csökkenteniük.

Bár a projekt még fejlesztési stádiumban van, a cég máris rengeteg előrendelést kapott. A nyugati országokban először csak fehérjepor formában forgalmaznák az ehető szöcskéket, mivel a rovarfogyasztás arrafelé még eléggé undorító szokásnak számít. Ennek ellenére már olyan komoly áruházláncok is érdeklődtek a Steak TzarTzar termékei iránt, mint a bioételmisszereket forgalmazó Whole Foods.

A Steak TzarTzar most egy szöcskefarmhálózat kialakításán dolgozik, információik szerint már több izraeli gazdálkodó is érdeklődött az ehető szöcskék tenyésztése iránt. A vállalkozás által forgalmazott két szöcskefajtából ráadásul az egyiket kóserséget igazoló pecséttel is ellátták.

Kibic

28 éves a Hamász terrorszervezet

Születésnapját megünneplendő, közzétette az ezen időszak alatt elért „eredményeit”.

Ezek szerint:

16 377 rakétát indított izraeli területre,
86 öngyilkos merényletet hajtott végre izraeli területen. Az országban legmesszebbre Haifára jutott el a terrorista,
36 késeléses támadást hajtott végre,
több mint 500 alkalommal hatolt be Gázából Izraelbe,
mesterlövészek 250 alkalommal hajtottak végre terrorakciót,
több mint 80 páncélozott járművet találtak el és
26 élő v. halott izraeli állampolgárt raboltak el.

Lehárpress

Kibékültek

Öt év után Izrael és Törökország aláírta a kapcsolataik rendezéséről szóló egyezményt – értesült a Háárec című izraeli újság honlapja.

Egy magas rangú jeruzsálemi illetékes azt közölte a lappal, hogy Benjámin Netanjahu miniszterelnök küldöttei előző nap Zürichben találkoztak a török külügyminiszter helyettesével, és megegyeztek a kapcsolatok normalizálásának elveiről.

Izrael ezek szerint húszmillió dolláros kártérítést fizet a Mavi Marmara hajón 2010 májusában megsebesült vagy megölt török civileknek és hozzátartozóiknak egy rendkívüli alapítvány közvetítésével, Törökország pedig lemond az akcióban közreműködő izraeli tisztek elleni perekről. Ankara felszámolja területén a szélsőséges palesztin Hamász katonai szárnyának tevékenységét, kiutasítja a Hamász katonai szárnyának veze-

tőjét, Száláh Arúrit, aki isztambuli székhelyéről irányítja a szervezet ciszjordániai működését. Ankara emellett korlátozza Törökországban a Hamász politikai tevékenységét is.

Izrael és Törökország a megállapodás alapján rendezi diplomáciai kapcsolatait egymással, a nagy-követek visszatérnek Ankarába és Tel-Avivba. Az egyezmény végleges aláírása után a két ország megvizsgálja a török földgázvásárlás lehetőségét Izraelről, s egy gázvezeték lefektetését, melyen át az izraeli földgáz Törökország érintésével Európába lehetne exportálni.

Barack Obama amerikai elnök 2013-as izraeli látogatásának záróakkordjaként már megtörtént az első békülő telefonbeszélgetés Benjámin Netanjahu és Recep Tayyip Erdogan török köztársasági elnök között. Netanjahu bocsánatot kért a török állampolgárok megöléséért, ami miatt 2011-ben Ankarából kiutasították Izrael nagykövetét, és

megromlottak az országok kapcsolatai.

A telefonbeszélgetést követően megkezdődött a békülés folyamata, és már 2014 februárjában elkészült az egyezmény tervezete, de az izraeli miniszterelnök hosszasan halogatta annak aláírását, majd végül nem látta el kézjeggyel.

Az elmúlt hónapokban ugyan folyamatosak voltak, de lassultak a diplomáciai érintkezések az országok közt, amiben az is közrejátszott, hogy idén mindkét helyen választásokat tartottak. Az utóbbi hetekben ismét felgyorsultak a tárgyalások, miután Törökország felött egy orosz repülőgépet, s megromlott a viszonya Oroszországgal.

Erdogan különösen békülékeny hangnemet ütött meg Izraellel szemben, amikor kijelentette, hogy a két ország kapcsolatának rendezése pozitívan befolyásolja az egész térséget. Erre Dore Gold, az izraeli külügyminisztérium igazgatója már aznap reagált, kijelentve, hogy Izrael stabil kapcsolatokra törekszik Törökországgal. (MTI)

Amerika: Izrael lehallgatva

Izraelnek hivatalosan is tiltakoznia kell az amerikai kormánytól, ha igaznak bizonyul az a sajtójelentés, amely szerint az amerikai titkosszolgálatok továbbra is lehallgatják Izrael kormányfőjét – jelentette ki Jiszraél Kac közlekedési és titkosszolgálati ügyekkel foglalkozó miniszter.

„Ha igaz a hír, akkor Izraelnek hivatalosan is tiltakoznia kell az amerikai kormánytól, és követelnie kell minden ilyen jellegű tevékenység beszüntetését” – mondta a miniszter a Ynetnek, a Jediót Ahronót című újság honlapjának, válaszul a Wall Street Journal (WSJ) című amerikai napilap meg nem nevezett amerikai kormányzati illetékesekre hivatkozó állítására.

A WSJ ugyanis nyilvánosságra hozta, hogy az amerikai titkosszolgálatok továbbra is lehallgatják Izrael kormányfőjét, jóllehet korábban a titkos adatgyűjtési botrányra válaszul megígérték, hogy korlátozzák a szövetségesek megfigyelését.

Kac véleményével ellentétben Jákov Amidror volt izraeli nemzetbiztonsági tanácsadó úgy nyilatkozott a katonai rádióknak, hogy „Amerika mindenkit lehallgat, nem kell ettől különösebben izgalomba jönni. Ezt mindenki tudja, ez tény. Izrael óvakodik attól, hogy kémkedjen Amerikában, egyáltalán nem tesz ilyet” – tette hozzá.

Az amerikai lap kormányzati körökre hivatkozva azt írta, Netanjahu esetében folyamatos megfigyelést rendeltek el, mivel Washington attól tartott, hogy Izrael az iráni nukleáris programról Teherán és Washington között folyó tárgyalások lehallgatásával igyekszik elejét venni annak, hogy megállapodás jöjjön létre a felek között. (Új Élet / MTI)

A Ben Gurion a világ tíz legjobbjá között

A Condé Nast Traveller olvasóinak szavazatai alapján a Ben Gurion Repülőtér az egyik legbiztonságosabb légikikötőként bekerült a világ tíz legjobbjá közé.

A 2015-ös év vége felé a Condé Nast Traveller összegyűjtötte a világ legjobb és legrosszabb úti élményeit. Az újság decemberi számában közzétett, az olvasói szavazatok alapján összeállított listában az izraeli Ben

Gurion Repülőtér a negyedik legjobb nemzetközi repülőtérként szerepel. Csupán a szingapúri Changi, valamint Hongkong és Dubai repülőtere előzte meg a rangsorban.

Külön kiemelték, hogy a Ben Gurion a világ egyik legbiztonságosabb repülőtere, ahol 2014-ben 15 millió utas fordult meg. A Ben Gurion repülőtér már többször megnyerte a Közel-Kelet legjobb repülőtérének járó díjat is.

Az Izrael első miniszterelnöke, Dávid Ben Gurion nevét viselő légikikötő Izrael legforgalmasabb repülőtere személy- és teherforgalom tekintetében is. Félúton található Tel-Aviv és Jeruzsálem között, és

mindkét városból közvetlenül megközelíthető autótúton és busszal, valamint az előbbi esetében még vo-

nattal is. A 2004-es felújítás és bővítés óta a repülőtér két terminállal áll az utasok rendelkezésére. (Izrael Magyarországon)

Hitler óta először: minden zsidót halállal fenyeget az ISIS vezére

Abu Bakr al-Baghdadi, az Iszlám Állam (ISIS) vezetője videóüzenetet intézett Izrael népéhez. Az üzenet így hangzik:

„Napról napra közelebb kerülünk hozzátok. Ne higgyétek, hogy elfeledtünk rólatok. Allah gyűjtötte össze a világ zsidóit Palesztinában, hogy az ellenük folytatott harc könnyebb legyen. Minden muzulmán kötelessége, hogy a dzsihádban részt vegyen. [...] Zsidók! Nem fogjátok jól érezni magatokat Palesztinában. Allah azért gyűjtött egybe titeket Palesztinában, hogy a mudzsahedinek (a dzsiháért küzdők) hamarabb megtaláljanak titeket, és kövek, fák mögé fogtok bújni (ez a Koránból vett idézet). Palesztina lesz a temetőtök.”

„Biztosak lehettek benne, hogy Allah győzelmet ad azoknak, akik őt magasztalják. Halljatok egy jó hírt: az Iszlám Állam jól van. Minél intenzívebb az ellene folytatott háború, annál jobban tisztul és erősödik.”

Idáig az üzenet.

És a válasz: (Jechezkél 39. fejezet)

11. És lesz azon napon, adok Gógnak helyet, ahol sírja lesz Izraelben: a vándorok völgyét, a tengertől keletre, és az elzárja a vándorokat; és ott eltemetik Gógot és egész sokaságát, és így nevezik: „Góg sokaságának völgye”.

12. És eltemetik őket az Izrael házabeliek, hogy megtisztítsák az országot, hét hónapig.

13. Temetni fog az ország egész népe és lesz nekik hírnévül, amely napon dicsőnek bizonyulok, így mondja JHVH, az Örökkévaló.

14. És állandó embereket különítenek el, akik bejárják az országot, eltemetve a vándorokat, az ország felszínén megmaradtakat, hogy azt (az országot) megtisztítsák; hét hónap végén fognak kutatni.

15. És körüljárnak, akik bejárják az országot, és aki embercsontot lát, épít mellette jelzőt, míg el nem fedték azt a temetőt a Góg sokaságának völgyében.

16. A város neve is: Sokaság. Így megtisztítják az országot.

ÁMEN

Halmos László

Alija Franciaországból

Rekordszámú francia állampolgár települt át 2015-ben Izraelbe – közölte az izraeli bevándorlási minisztérium szóvivője. Az érkezők létszáma nyolcezer fő, miközben a francia zsidó közösség létszámát 5-600 ezer főre becsülik, ami a legnagyobb Európában.

Januárban, miután több zsidó is meghalt egy párizsi kóser szupermarket ellen elkövetett terrortámadásban, Benjámin Netanjahu miniszterelnök arra biztatta a francia és európai zsidóságot, hogy települjenek Izraelbe.

Az illetékesek arra számítanak, hogy a továbbiakban is növekedni fog az Izraelbe település mértéke, arra

hivatkozva, hogy a francia zsidóság nem érzi magát biztonságban sem fizikai, sem pénzügyi értelemben. A Jewish Agency nevű, bevándorlást felügyelő ügynökség szerint az emberek úgy érzik, hogy Izrael jobb kilátásokat nyújt számukra.

Idén összesen mintegy 30 ezren települtek Izraelbe, a franciák mellett nagy számban Ukrajnából, Oroszországból, Fehéroroszországból és Észak-Amerikából. Izrael 1948-as megalakulása óta több mint hárommillióan települtek át a zsidó államba.

Az ország lakossága a szeptemberi adatok szerint 8,4 millió fő, az ott élők háromnegyede zsidó. (24.hu)

MAGÉN ISTVÁN

Olvasonapló

Határolt határtalanság (3.)

Babits Antal új könyve

„Míg Maimoni nem jött, rejtve maradtak a Tóra titkai.”
(Jákob Anatoli: *Malmad. 119b*)
„Az íróat jobban kell érteni, mint ahogy az saját magát értette.”
(Schleiermacher)

Aki *Babits Antal* könyvét olvassa, maga is bölcselő lesz egy évre, egy napra, egy percre, de legalábbis arra az időre, amíg olvassa. A Határolt határtalanság című könyv próbára tesz mindenkit, tudóst és laikus műkedvelőt, bárkit, aki előfeltétel nélkül képes olvasni a fogalmak és a magyarázatok történetét. Az olvasó feladatává válik az is, hogy töprengjen a vallásfilozófia felforgató erejű igazságain. „Vagy netán jegyzetek nélkül is lehet tudományt művelni?” – teszi fel a kérdést dr. Babits Antal, aki az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem tanára évtizedek óta, és ezzel szinte magával ragad a tudomány, jelesül a zsidó vallásfilozófia világába és könyve megírásának műhelytitkaiba. Lehet, hogy jelen esetben is igaz Jauss megállapítása, mely Babits könyvére áttűtetve így hangozhatna: a vallástörténet a vallástudomány provokációja. Különösen érdekes az események kibontakoztatása, ha egyáltalán lehet ilyenről beszélni, melynek homlokterében Maimonidész, vagyis Rambam alakja és vallásbölcseleti rendszerének ezoterikus kutatása áll. Kibontakozik egy nemzetközileg is páratlan kutatástörténeti munka. Babits közel ötven nemzetközi és néhány hazai tudós véleményét, kutatási eredményeit vizsgálja, analizálja és veti össze. Komoly eszmei vállálás ez, szembenállás is, ha úgy tetszik, mindazal, amit a tudomány ezen a területen elért. De önmagára vonatkozó, saját vallásfilozófiai felségterületén belül történő önelszámoltatás is. És hatalmas, ezen a szakterületen magyar szerzőtől mindmáig szinte péld nélküli, évekre szóló munka.

Ízlétfőként idézzünk néhány szemelvényt a kutatásból: „Kaufmann korának egyik legnagyobb polihisztoraként és Maimoni avatott ismerőjeként mutatja be az Útmutató helyét és szerepét a világirodalomban. [...] Benoschofsky Imre: Maimoni arisztotelizmusa, Budapest, 1926. A 91 oldalas, apró betűs bölcsészdoktori értekezés korának tudományos színvonalán áll, de a magyar nyelvű szakirodalomban alaposágával és részletekig menő hivatkozásaival máig figyelmet érdemel. [...] Leo Strauss: Persecution and the Art of Writing. Glenoce, 1952. Strauss egyik legtöbbet tanulmányozott, de sokak által vitatott műve meghatározó jelentőségű a Maimoni-kutatás történetében. [...] Mivel Maimoni a titokteljes dolgokról célzások és utalások formájában beszél, a sikeres megértéshez az Útmutató ezoterikus karakterének megismerése és feltárása az első feladat. [...] Marvin Fox: Interpreting Maimonides. Studies in Methodology, Metaphysics and Moral Philosophy. Chicago – London, 1990. Marvin Fox éleslátással fogalmazza meg művében, hogy Maimoni próbára teszi az olvasó kompetenciáját. [...] Joel L. Kraemer: Maimonides. The Life and World of Civilization's Greatest Minds. New York – London, 2008. Kraemer köte a maga 621 oldalával részletes betekintést ígér a legnagyobb középkori zsidó gondolkodó életébe és munkásságába. [...] Tamar M. Rudavsky: Maimonides. Oxford, 2010. A 225 oldalas könyv terjedelmi korlátai ellenére igen hasznos lehet azok számára, akik röviden kívánnak megismerkedni Maimonidész jelentőségével.” További kutatásokat igényel annak kifejtése, miként hatott

Mose de Leonra és a Zóhár szövegére az Útmutató, mely 1293-tól másolatokban terjedt. Utoljára 1928-ban jelent meg mértékadó kézikönyv ebben a témában Magyarországon: Hevesi Simon munkájáról, a Dalalat al Hairin, magyarul A tévelygők útmutatója című kiadványról van szó.

„Ismereteim szerint még senki sem vizsgálta mélyebben a Szefer Jecirá (Alkotás Könyve) és A tévelygők útmutatója szorosabb kapcsolatát és terminológiai szempontból egymáshoz való viszonyát, ezért kutatásom szűz terepen folyt – vallja Babits, majd így folytatja: – Egybevetésem eredményeként elmondható, hogy a Jecirá legfontosabb fogalmának előfordulása az Útmutatóban nem csupán filológiai egyezést mutat, hanem ezoterikus, vallásbölcseleti szempontból is azonos tanítás állapítható meg.”

Babits Antal könyvének lehangsúlyozottabb fejezete a Szefer Jecirá és az Útmutató ezoterikus terminológiájának összehasonlításával foglalkozik. A szerző így beszél erről: „Filológiai, vallástörténeti és eszmetörténeti vizsgálódásaimat az Útmutató bevezetőjében megfogalmazott szerzői szentenciák útmutatásával végeztem. Ennek értelmében a mű valódi tanításait csak utalások formájában és a homonímák (többjelentésű szavak) alapján lehet megismerni, melyek gyakran egymástól távol eső fejezetekben vannak megemlítve. Továbbá Maimoninak az a tanítása is irányadóként szolgál, hogy a legfontosabb dolgokat csak az egyszer előforduló kifejezések formájában lehet közreadni. Ez utóbbi útmutatás alapja a Szentírásban gyökeredzik, hiszen nagyon jelentős azoknak a prófétai szavaknak a száma, melyek csak egyszer fordulnak elő az Írásban.”

Mose ben Maimon értelmezése egy második kinyilatkoztatás elfogadásához vezet. A Babits Antal kritikai szemléletének megfelelő értelmezés a kinyilatkoztatás kérdését úgy fogja fel, hogy az értelembizonyos formáinak feláldozását (sacrificium intellectus) követeli, miközben a vallásfilozófia igénye változatlan marad: a szubjektum teljes autonómiája, valamint az igazság és az átláthatóság. A szerző hangsúlyozza, hogy Maimoni Útmutatója a legjelentősebb zsidó vallásbölcseleti mű, melyhez a középkor óta a legtöbb kommentár és ezoterikus értelmezés született. Nem szorítkozik pusztán arra, hogy saját fogalomkörén belül felhasználja, mondjuk csak interpretálja azokat. Babits magyarázatai jól megkülönböztethető fokú narratívák egy újszerű paradigmátikus értelmezésben. Az Útmutató utóéletéről a fogalmak és a kérdésekre adott válaszok vagy a kutatásokat segítő, esetleg hátráltató körülményeket figyelembe véve így ír: „Értekezésemben a mű megjelenését követő háromszáz év legjelentősebb értelmezőit kívánom bemutatni.” Néhány név a bemutatott zsidó tudósok és filozófusok közül: Jozsef ben Júda ibn Aknin, Ábrahám ben Mose Maimonidész, Efodi (Jichak ben Mose Lévi), Dávid ben Jozsef Qimhi, Sémtov ben Jozsef (Falqérá), Ábrahám ben Smuél Abulafia, Jichak ben Ábrahám ibn Latif, Zerahja ben Sealtiel Grácián, Hillél ben Smuél, Haszdaj Kreszkasz... El-

gyönyörködhetünk a szefárd zsidó nevek dallamos, misztikus, az olvasót a régmúlt meséire, „régí dicőségünkre” emlékeztető szépségében. Nem egy közülük úgy kapcsolódik Maimonidészhez, hogy vitatkozik vele. Így tesz például Lévi ben Gersom (1288–1344), aki Maimonidésszel ellentétben azt tanítja, hogy az Örökkévalót pozitív tulajdonságain keresztül is megközelíthetjük anélkül, hogy ezzel egységét veszélyeztetnénk, vagy például a 13. században élt Mose Narboni, aki az Örökkévalót az arisztotelészi meghatározáshoz híven minden dolog mértékéként képzei el, akárcsak a 15. században élt spanyol filozófus és rabbi, Jichak ben Sémtov, aki A tévelygők útmutatójához írt kommentárokat.

A Maimoni által megfogalmazott „igazi tanítás” dialektikai értelmezést is igényel. Az, hogy tanúbizonyságot tesz és a minőségre koncentrálni, már önmagában is kizárólagos. Felvetődik a kérdés, hogy megközelíthető-e az abszolút igazság egy még ennél is alapvetőbb didaktika miatt. „Egy állítás gyakorisága nem növeli annak igazságtartalmát.” A titkokat vagy a titokszerű dolgokat egyszer tanítja a Szentírás. Óvni, féltetni kell azokat, megszabadítani a bezártság rabságából, és a tapasztalásba átvezetni. Feltehetjük magunknak a kérdést, hogy miért olyan nehéz felfogni, megállapítani és kiértékelni a minőséget? Vajon nem azért-e, mert gondolatrendszerének legszívesebben túl hamar behódolnának? Rambam új csapást vág a hagyományban azzal, hogy felosztást javasol az emberi tökéletesség elérésére. Ezek: a vagyon, a test, az erkölcs és a bölcsesség tökéletességei. Fontos még az összefüggő képeket létrehozó képzelőtehetség, a próféciai látomás, a példázatok használata és megértése, az álmok felismerése, valamint a meditáció. Felosztja a létezőt és a lényegest. Megnyilatkozásainak kiindulópontja már maga is elgondolkodtató. Szemléletében egy bizonyos ponton túl már csak az arány nyújt összehasonlítást.

Maimoni Útmutatójának hatástörténete és a legjelentősebb középkori kommentárok bemutatása zárja a könyvet, melyet részletes bibliográfiával, valamint a Scheiber Sándor által elkezdett, Maimonidésszel magyar nyelven foglalkozó szakirodalom listájának folytatásával egészíti ki a szerző.

(Babits Antal: *Határolt határtalanság, Maimonidész istenkeresései. Budapest, 2015. Logos Kiadó, 336 oldal, 3000 Ft.*)

Új szentszéki dokumentum a zsidó–keresztény párbeszédéről

A Vatikánban a zsidósággal való kapcsolatokért felelős bizottság nyilvánosságra hozta azt a dokumentumot, melynek címe: „Isten ugyanis nem bánja meg kegyelmi adományát és meghívását (Rom 11, 29) – Reflexiók a katolikus–zsidó kapcsolatok teológiai kérdéseiről a Nostra aetate (4) 50. évfordulójára.

Általános célkitűzések

A hét pontból álló, tizenöt oldalas új dokumentum a II. Vatikáni Zsinat ötven évvel ezelőtt megjelent Nostra aetate kezdetű, a nem keresztény vallásokról szóló nyilatkozata negyedik fejezetéhez kapcsolódik, melynek címe: „Belső kapcsolat az izraelita vallással”.

A bizottság dokumentumának megfontolásai szeretnék hálával nyilvánvalóvá tenni mindazt, amit meg lehetett valósítani a zsidó–keresztény kapcsolatokban az elmúlt évtizedek során, és egyidejűleg új impulzust adni a jövő számára. Miközben leszögezi a dokumentum a zsidó–katolikus kapcsolatok különleges jellegét a vallásközi párbeszéd legtagabb összefüggésében, olyan teológiai szempontokat szembesít egymással, mint a kinyilatkoztatás jelentősége, az Ó- és az Újszövetség közötti kapcsolat, valamint a Jézus Krisztusban hozott megváltás egyetemessége és azon meggyőződés közötti kapcsolat, mely szerint Istennek az Izraellel kötött szövetsége nem szűnt meg, továbbá az egyház evangelizáló küldetése a zsidósággal kapcsolatban. A bizottság dokumentuma az említett témák katolikus értelmezését kínálja, miközben azokat teológiai összefüggésbe helyezi azzal a szándékkal, hogy annak jelentőségét aztán mindkét fél hithagyománya kölcsönösen elmélyíthesse. A szöveg nem egy tanítóhivatali dokumentum, és nem is a katolikus egyház „doktrinális tanítása”, hanem a bizottság által készített „reflexió” a zsidósággal folytatott vallási kapcsolatok számára a jelenlegi teológiai kérdésekről, kiindulva a II. Vatikáni Zsinat tanításából. Kiindulópont szeretne lenni utólagos teológiai elmélyítés számára, annak a reményében, hogy gazdagítja és intenzívebbé teszi a zsidó–keresztény párbeszéd teológiai dimenzióját.

A dokumentum egyes fejezeteinek rövid összefoglalása

A Nostra aetate zsinati dokumentum hatásának rövid története az elmúlt ötven évben.

Az elmúlt ötven évben nagy előrelépések történtek a párbeszéd terén, melyek során a távolságtartó együttélésből eljutottunk a mély barátságig. A Zsinat Nostra aetate kezdetű nyilatkozata világosan meghatározta, első alkalommal, a katolikus egyház álláspontját a zsidósággal kapcsolatban, és a dokumentum erős hatást gyakorolt különféle szinteken.

A zsidó–keresztény párbeszéd teológiai alkotmánya

A zsidósággal folytatott párbeszédet egyáltalán nem lehet hasonlítani a más világvallásokkal való dialógushoz, hiszen a kereszténység gyökerei a zsidó vallásban rejlenek. Jézust csak akkor tudjuk megérteni, ha őt korának zsidó kontextusába helyezzük, jóllehet ő, Izrael Messiásaként és az Isten Fiaként, túllép ezen a történelmi horizonton.

A kinyilatkoztatás a történelemben, mint „Isten Szava” a zsidóságban és a kereszténységben

Isten a Szaván keresztül tárja fel magát és közli magát az emberekkel. A zsidók számára ez a Szó jelen van a Tórában, a keresztények számára Isten Szava megtestesült Jézus Krisztusban. Mindazonáltal Isten Szava osztatlan, és az emberek részéről választ vár, mely lehetővé teszi nekik, hogy megéljék Azt az Istennel való helyes kapcsolatban.

Kapcsolat az Ó- és az Újszövetség között

Az Ó- és az Újszövetség közötti kapcsolat egy megbont-hatatlan egység, még akkor is, ha a két szövetséget a zsidók és a keresztények különbözőképpen, saját vallási hagyományaik alapján magyarázzák. A keresztények számára az Ószövetség csak az Újszövetség fényében értelmezhető és magyarázható. Az Ó- és az Újszövetség az Isten és az ő népe közötti egy és egyetlen történelem része, jóllehet az Újszövetséget úgy kell értelmezni, mint az Ószövetség ígéreteinek beteljesedését.

(stop.hu)

A Jézus Krisztusban való üdvösség egyetemessége és az Izraellel kötött szövetség vissza nem vonása

Jézus Krisztus halálán és feltámadásán keresztül minden ember részesül az üdvösségben, mindenki megváltást nyert. Jóllehet a zsidók nem hisznek Jézus Krisztusban mint egyetemes Megváltóban, nekik is részükr van az üdvösségben, mert Isten adományai és a meghívás visszavonhatatlan (vö. Ró. 11,29). Az, hogy ez miként valósul meg, az Isten üdvözítő tervének kifürkészhetetlen titka.

Az egyház evangelizáló küldetése a zsidósággal kapcsolatban

Még ha a katolikusok a zsidókkal folytatott párbeszédben tanúságot is tesznek a Jézus Krisztusba vetett hitükről, ők tartózkodnak a térítés és a missziós hiterjesztés minden aktív kísérletétől a zsidókkal kapcsolatban. A katolikus egyház nem irányoz elő a zsidók felé irányuló semmiféle intézményes missziót.

A zsidókkal folytatott párbeszéd célkitűzései

A testvéri párbeszédben a zsidóknak és a katolikusoknak meg kell tanulniuk mind mélyebben megismerni egymást, hogy elkötelezzék magukat együtt az igazságosság, a béke előmozdításában, a teremtett világ védelmében, az antiszemitizmus minden formája elleni hatékony küzdelemben. El kell mélyíteniük az együttműködésüket a szegények, a gyengék, a peremre szorítottak humanitárius területén, hogy így együtt legyenek áldás az egész világ számára. (Vatikáni rádió)

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

2016. évi külföldi utazáshoz útírtasat keres középkorú nő. 06-70-202-7147.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínen telepítésével. Együttműködünk a háziorvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Tóthné Húvös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhöz megyünk. Hétfégi ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Ha szeretnél Izrael mellett szolidaritást vállalni, illetve önkéntes munkáddal segíteni, gyere velünk Izraelbe! Sar-El önkéntes munkacsoport indul: 2016. január 24.–február 14. Jelentkezés: Deutsch János, +36-20-233-8454, janos.deutsch76@freemail.hu, vagy személyesen az Izraeli Kulturális Intézetben (VI. ker., Paulay Ede utca 1.) minden kedden, 16–17 óra között.

Prémium idősgondozást vállalunk életjáradéki, tartási szerződés fejében Budapesten és környékén. Elérhetőségek: +36-20-228-9137, arany-hid@freemail.hu, www.arany-hid.iwk.hu

Budapesten vagy Bécsben idős, egyedülálló személy gondozását, eltartását vállalom. 06-30-468-6102.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(40)-56-56-56-os kékszámon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondai Kft., www.mondai.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Gálfi Miklós z'1

A Hunyadi téri közösség legidősebb tagja, Gálfi Miklós (Majse Jehudo ben Srage Zeev) tévész 12. napján, két hónappal 100. születésnapja előtt, visszaadta lelkét az Örökkévalónak.

Hat évtizede szinte második otthonának tekintette a zsinagógát, kilencvenévesen még a kántort is helyettesíteni tudta. Fontos volt számára a minjében történő reggeli imádkozás, így hétfőn és csütörtökön körzetében, a többi napon a Nagyfuvarosban rakott tilint.

Sátoraljaújhelyen született, mélyen vallásos család legkisebb gyermekeként, így ilyen körben természetes volt a Tóra szeretete, megtartása. Szakmája, a szabóság segített túlélni a holokausztot, sokat mesélt erről az időszakról, az ukrainai, munkaszolgálatosként eltöltött fagyos térről és egy emberséges századparancsnokról. A háború után ismerte meg feleségét, akivel harmonikus 51 évet éltek együtt. Két gyermeke, Judit és Gyuri (akit egy éve

vesztett el), négy unoka és tíz dédunoka aranyozta be életét.

Az utolsó három évet a Szeretetkórházban töltötte. Halálával szegényebbek lettünk, egyéniségét, történeteit megőrizték.

Darvas István rabbi és Zucker Immanuel kántor búcsúztatták.

KÁSRUT

Párosan szép az élet: a párve

Párve

A „párve” kifejezés, amit magyarul egy szójátékkal „páros”-nak is szoktak mondani, azon élelmiszereket foglalja magában, amelyek mind tejes, mind húsos ételekhez fogyaszthatók.

Párve ételek közé tartoznak (a teljesség igénye nélkül) a gyümölcsök, a zöltségek, a halak, a tojás, a tészta és a gomba.

Am bölcseink rendelete szerint a párve étel elvesztheti „párve” státuszát. Ha egy meleg párve ételt (tészta, tojás stb.) belehelyezünk valamely tejes/húsos edénybe (vagy a hideg ételt a meleg edénybe), és úgy tároljuk vagy szolgáljuk fel, akkor annak az edénynek a jellegét veszi fel (pl. a húselesben lévő párve tészta húsos lesz, és a tejberizsben található párve rizs tejesnek fog számítani).

Még egy fontos szabályt meg kell tanulni!

Ha egy párve ételt tisztára mosott(!) tejes/húsos edényben, tepsiben sütők/főzők meg, akkor az étel megtartja párveságát, ám utána már csak olyan jellegű étellel fogyasztható, amiben a párve étel készült, hiszen nyomokban tejet vagy húst tartalmazhat.

(Ezt héberül „Hezkát beszári/hálávi”-nak hívják, azaz húsos/tejes előítélettel viseltetek irányában...)

Pl. húsos (de tiszta) tepsiben sült piskótát nem lehet kakaóba tunkolni. Ám fogyasztás után ihatok kakaót, hiszen a piskóta alaphoz párvének számít, de nem egyesíthetem a másik nemmel.

Éppen ezért ajánlott, hogy legyen egy külön párve lábosunk, edényünk, és akkor az ebben sült/főtt étel teljesen párve marad, így fogyasztható tejes vagy húsos étellel egyaránt.

Tojás

Alapelv: elvileg minden kóser madártól származó tojás kóser, és éppen ezért a piacon vagy boltban nyugodtan vásárolhatunk tyúk-, kacs- vagy fűrtőjást. Ám elterjedt szokás, hogy fogyasztás előtt megvizsgáljuk, van-e benne vércsepp, hiszen a vér fogyasztása törái tilalom alá esik.

Minden egyes darabot külön kell megvizsgálni.

A gyakorlatban egy talpas pohárba beletörük a tojást, és a poharat felemelve minden oldalról (alulról is) megnézik, látható-e benne vér.

Akik szigorúban veszik a szabályt, rögtön kidobják a vért tartalmazó tojást, ám sok rabbi enyhébben dönt, azaz ha a fehérjében találunk vért, és azt onnan el tudjuk távolítani, akkor a tojást még lehet használni, de ha a sárgájában található a vércsepp, akkor már semmit sem használhatunk a tojásból.

A főtt tojást négyfelé vágva is meg kell vizsgálni, hogy látunk-e benne vért.

Jó tanács: vásároljunk fehér tojást, mert abban csak elvéve található vércsepp.

Verő Tamás és Radnóti Zoltán rabbik

Programajánlat

JANUÁR

Spinoza Színház
(1074 Budapest Dob u. 15.)

Január 18. (hétfő) 19 óra: Balázs

Gábor: Kabbala II. – előadás

Január 19. (kedd) 19 óra: Heller

Ágnes-est – előadás

Január 20. (szerda) 19 óra: Lázár

Kati: Kripli Mari – monodráma

Január 21. (csütörtök) 19 óra: Liberális Klub: Spiró

György, Sz. Bíró Zoltán, Dési János

Január 23. (szombat) 19 óra: Hol

van már a tavalyi hó! Premier

– kabaré

Január 24. (vasárnap) 19 óra: Herzl

– kávéházi dráma

Január 27. csütörtök 19 óra: Gábor

György: Talmud, Tóra és a többiek – előadás

Január 28. (csütörtök) 19 óra:

Csakányi Eszter: Akit az istenek

szeretnek – zenés est

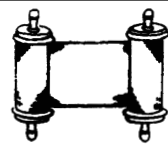
Január 31. (vasárnap) 19 óra:

Poppera – zenés játék

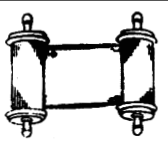
Halálozások

Szomorúan tudatom mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy dr. Kovács Bertalané dr. Liener (Scher) Ibolya aranydiplomás gyógyszerész 2015. december 12-én elhunyt. Ezúton mondunk köszönetet Darvas István rabbi és Rosenfeld Dániel kántor uraknak, a Nagyfuvaros utcai kile tagjainak, továbbá mindazon barátainknak, ismerőseinknek, akik nagy számban vettek részt szeretett feleségem temetésén, a siva idején biztosították a minjánt, vagy bármilyen más módon együttérzésüket fejezték ki. Dr. Kovács Bertalan és gyermekei, dr. Kovács Zsuzsanna, dr. Kovács György. (x)

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Jan. 22.	Szombat reggel Jan. 23.	Péntek este Jan. 29.	Szombat reggel Jan. 30.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	16.20	8.00	16.30	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.20	8.00	16.30	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	16.20	9.00	16.30	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.30	9.30	17.30	9.30
Debrecen (Pásti u. 4.)	16.10	8.00	16.20	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	16.10	8.00	16.20	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.15	8.00	16.30	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	
N A P T Á R				
Január 22. péntek	Svát 12.	Gyertyagyújtás: 4.10		
Január 23. szombat	Svát 13.	Szombat kimenetele: 5.20		
		Sábbát sirá		
Január 25. hétfő	Svát 15.	Tu bisvát		
Január 29. péntek	Svát 19.	Gyertyagyújtás: 4.21		
Január 30. szombat	Svát 20.	Szombat kimenetele: 5.30		

A zsidó temetés története, törvényei és szokásai

(Folytatás a 3. oldalról)

égetése után... Akinek van szíve, az nem engedi, hogy ilyesmi történjen azzal, akit annyira szeretett.

A kremáció tiltása annyira szigorú a judaizmusban, hogy akit elégettek, azt tilos meggyászolni vagy utána sívát ülni.

Ennek a szigorú tiltásnak és ezen szankcióknak az az okuk, hogy aki szándékosan elégeti a hozzátartozóját, azaz megsemmisíti a testét, ezzel nemcsak a Tóra törvényeit szegi meg, hanem megtagadja a Teremtő ígérését és a zsidó hit egyik alapvetését, ami a test jövőendő feltámadásáról szól.

Ezzel szemben a klasszikus zsidó temetés a lélek végső békéjét eredményezi, és ezt ne vegyük könnyedén!

(Ha valami egyedi helyzet állna elő, amelyben ez felmerülhet, akkor szakmailag felkészült rabbi tanácsát kell kérni.)

Az elhunyt óhajai, végakarata

Ha valaki konkrét utasításokat hagyott hátra a temetéséről, akkor erkölcsi kötelességünk ezeket végrehajtani, amennyiben nem ütköznek a zsidó vallásjogba.

Ha valaki olyan utasítást hagy hátra, amely szembemegy az előírásokkal (balzsamozás, elégetés, a szervek felajánlása a tudománynak, nemzsidó temetőbe való temetés, felszín feletti elhelyezés, a lemosás elhagyása, fémkoporsó stb.), akkor azok, akik gondozzák, kötelesek ezen kéréseket semmisnek tekinteni (mindenfélét büntudat vagy sajnálat nélkül), és a Hevra Kadisa által nyújtott megfelelő zsidó temetést biztosítani.

Tapasztalatból mondok, hogy legtöbb esetben az ilyen kérések a zsidó hagyomány nemismeretéből vagy azok komolytalannak gondolásából erednek.

A rabbik döntése szerint azért vagyunk jogosultak annullálni a vallásjoggal ellentétes végrendeletet, mert ha az illető tudta volna a kérései súlyát, akkor nem kérte volna őket. Most, hogy a lelke már az Igazság Világában található, ahol minden

egyértelmű, nekünk nem szabad neki „fájdalmat” okozni azzal, hogy a Tóra előírásait a kérésére megszegjük.

Még ha valaki tudatában van is annak, hogy szembemegy a zsidó vallási törvényekkel, azaz meggyőződésből teszi, sőt meg is indokolja a döntését, akkor sem segíthetjük őt ezen az úton.

Ellenkezőleg! Az a kötelességünk, hogy mi kijavítsuk (tikun) a döntését azzal, hogy a halálban zsidóként pihenhessen, így tettünk érdemre válik, amely a végítéletkor a Teremtő előtt az elhunyt védelmére kel, és ezt beszámítják neki.

Ezt a cikket nem lehet összefoglalni, ám azt tudnunk kell, hogy nekünk, akik itt maradtunk, meg kell tennünk mindent, amit erőnk enged, hogy szerettünket az évezredes zsidó hagyomány szerint engedjük el és temessük el.

Ne feledjük el, hogy a világ, amelyben élünk, egy másik világba vezető folyosó. A zsidóság egyik alapvető hittétele, hogy egy eljövendő világban, az olám házában, az ember lelke – Istenhez kapcsolódva – tovább él, és betölti az egész világot.

A folyosó másik végén ott vagyunk mi, akik a káddis imát mondjuk.

(Forrás: Radnóti Zoltán rabbi blogja, rabbisag@mazsihisz.hu)

Hírek, események röviden

– **Hunyadi tér.** Hétfőn és csütörtökön reggelként negyed 8-kor kezdődik az istentisztelet. Szombat délutánonként rendszeresen tartanak sálos szöveget is. A tu bisvati ünnepség január 24-én (vasárnap) 16 órakor kezdődik.

– **Előfizetőink figyelmébe!** A postai terjesztéssel kapcsolatos reklamációk bejelentésének telefonszáma megváltozott. Az új kékszám: 06-(40)-56-56-56.

Diabéteszes Európa-bajnok

Időskorom hajnalán volt egy futballközösségünk, amelynek tagja volt ezen újság főszerkesztője is. Ez a csapat nyáron, tűző melegben, a népligeti Építők-pályán kergette a bőrt.

Volt egy csapattársam, belgyógyász körzeti orvos, akitől egy igen csatáros meccsen megkérdeztem, hogy ilyenkor az ember valóban égeti-e a cukrát. A válasza egyértelmű igen volt.

Az intenzív mozgás a cukorbetegség legnagyobb gyógyszere, kiegészítője a – sajnos – nélkülözhetetlen orvosi terápiának.

Földvári Dániel 35 éves, 15 éve diagnosztizálták nála az I-es típusú cukorbetegséget.

– Orvoshoz kísértem a barátnőmet – emlékezik vissza. – Míg vártam a vizsgálatára, olvastam a rendelő falán lévő tájékoztató tablótákat. Amikor a cukorbetegség 14 szimptomájához értem, rájöttem, hogy ebből 12 engem is kínoz. Orvoshoz fordultam. Azonnal inzulinra és szigorú diétára fogtak.

– Gondolkodtál azon, hogy mi okozta neked ezt a bajt, hiszen addig is rendszeresen mozgottál, csapatban focitál?

– Szerintem alapvetően genetikai eredetű az állapotom, de közrejátszott, hogy akkor halt meg rajongásig szeretett nagyapám, aki öccse volt Földvári Árminnak, a zuglói templomkörzet tisztelt és nagyra becsült elnökének, és valószínűleg az is oka lehetett a bajomnak, hogy há-

roméves koromban elvesztettem az édesanyámat. Gyakorlatilag édesapámmal, anya nélkül nőttem fel.

A diabéteszesek sportolásával, mozgással eltöltött teljes életével régóta sok társadalmi szervezet foglalkozik. Viszonylag új szervezet a magyar cukorbeteg futsalválogatottja.

– 2012-ben 8 csapat részvételével rendezték meg az első Futsal Európa-bajnokságot – folytatja beszélgetésünket Földvári Dániel –, amelyet a horvát csapat nyert. Így 2013-ban Zadarban ők rendezhették meg a következő kontinensviadalt. Ezen már a magyar válogatott is elindult. A csapat edzője Hevesi Tamás lett, aki maga is cukorbeteg. Nagyon felkészültünk, és megnyertük a tornát, miénk lett az aranyérem. Ezután Balatonfüreden mi rendezhettük meg az Európa-bajnokságot. Ezt tizenegyesekkel a román csapat nyerte, és ugyancsak ők győztek Kolozsváron is. A tavalyi küzdelmekben már 16 ország csapata vett részt. Mi másodikok lettünk. Európában 56 millió, Magyarországon 1,5 millió diabéteszes él. Bőven van utánpótlása a futbalcsapatoknak. A SANOFI gyógyszergyár és a 77 Elektronika vércukormérőt is gyártó cég támogatásával jó körülmények között készülhetünk a további küzdelmekre.

Elárulhatom, hogy az MTK-pályáról kisgyerekkora óta ismerem Földvári Danit és édesapját, Földvári Gábort. Ő az egyik oszlopos tagja volt a 67-es izraeli háború idején, ké-

nyes politikai helyzetben alapított kék-középnek, az ifjú MTK-drukkerek baráti társaságának. Érezhető volt, hogy a nagyrészt zsidó fiatalokból szerveződött szurkolói csoport ebben a nemzetközi és hazai politikai helyzetben összezár. Jóval később, a kétezres években, Földvári Gábor lett az MTK Baráti Kör elnöke. Ma sikeresen szervezi a kék-fehér öregfiúk old boys csapatát.

Az MTK Baráti Körét ma új elnökség vezeti. Élén Stern Péter áll, aki a legendás Nagyfuvaros utcai kántor, Stern László unokája.

Péter és Földvári Dani 10 évvel ezelőtt életre hívta a Budapest-bajnokságban szereplő MTK-drukkerek nagypályás futbalcsapatát. Kezdetben a BLASZ IV-ben szerepeltek, de az évek során folyamatosan erősödtek, s ma két osztállyal feljebb második helyen végeztek a legutóbbi bajnoki szezonban. A szurkolói csapatot jelenleg több régi MTK-játékos erősíti.

Földvári Dani életét eddig elsősorban a fizikai erő, a karbantartott egészségi állapota felől közelítettük. Ez az alapja annak, hogy a fiatalember tökéletes szellemi munkát végezhesen.

Szegeden élelmiszeripari mérnöki diplomát szerzett. Sokáig dolgozott édesapja vendéglátóipari vállalkozásaiban. Jelenleg a híres óbudai Symbol éttermi és kávéházi komplexum szakmai vezetője.

Az évek során elvégezte a Komlói Kommunikációs Stúdiót is. Az ott szerzett ismereteit az MTK kommunikációs csapatában kamatoztatja, írja, szerkeszti a patinás sportegyesület honlapját. Vagyis teljes életet él. Tele van erővel, energiával. Bizonyítja, hogy erős akarattal, fegyelmezett életvitellel a nagyobb bajokat is karban lehet tartani, uralni lehet.

Molát Ferenc

...és ideje van a nevetésnek

– Na mi újság, végül is átmentél az autóvezetési vizsgán? – kérdi Báborkát a barátnője.

– Igen, sikerült.

– Akkor miért nem látlak soha vezetni?

– Nézd, engem ötször megbuktattak, mire jogosítványt kaptam. Nem leszek bolond most kockára tenni!

Két rab összekerül a börtönben.

– Te miért kerültél ide? – kérdezi az egyik.

– Izgatásért: szidtam a rendszert. És te?

– Nyugtatasért: azt mondtam, úgysem tart ez már sokáig.

Tag felhívja az orosz rokonait:

– Hány fok van most nálatok?

– -16.

– Jól van akkor, mi már nagyon aggódtunk, mert itt nálunk a hírekben azt mondták, hogy kint nálatok sokkal hidegebbek vannak!

– Jaaa! Hogy kint? Ott -51!

Megszúrtak

Nem akarok senkinek az idegein táncolni, még kevésbé szeretnék pánikot kelteni, de a tények tények maradnak.

Íme: kedden reggel, 8 óra után néhány perccel, de még negyed kilenc előtt, Raananán, meglehetősen központi helyen, egy épület belsejében, a második emeleten, egy 22 éves, egyébként mutatósnak mondható arab nő megszúrt.

A felsőkaromat érte a döfés, jóval a könyököm felett, de még a vállam alatt. Egy másodpercre megijedtem, de nem vesztettem el a lélekjelenlétemet. Volt bennem annyi kurázs, hogy a szúrt seb felé fordítottam a fejem. Nem láthattam magát a sérülést, mert az arab ápolónő kis vattadarabot tett rá, azzal szívatta fel a ki sem serkenő vért. Ha jól csinálják, vértelen akció az ilyenkor szokásos influenza elleni védőoltás.

Ugyanott, a Kupát Holimban, dolgoznak fizioterapeuták is. Az enyém egy arab fiatalember. Hozzá azért kerültem, mert begyulladt a sarkamnál lévő izomköteg (ebben a „kötegben” azért van némi túlzás), és képtelen voltam a sarkamra állni. Nem új tünet, az évek során megszoktam, hogy amikor kéne, nem teszem, de most fáj is, sántikáltam.

Ha a kezelés után sem állok a sarkamra, az nem a sarkam miatt van. Mint-ha kicsérték volna, nem fáj, és jószerével azt sem tudom, melyik lábamról volt szó.

A fentiekkel nem az egészségi állapotomról kívántam beszámolni, mert tudom, hogy a széles néprétegeket teljesen hidegen hagyja, folyik-e az orrom vagy sem, és az sem különösebben tarthat számot közérdeklődésre, hogy jelenleg miben sántikálok.

Mindössze arról szerettem volna értekezni, hogy a mai, igen bonyolult helyzetben sem kellene megfélekezni arról, hogy Izrael hétmillió zsidó lakosa mellett másfél millió arab él ebben az országban. Aki nekik túlnyomó része minden reggel munkába megy, és este a jól végzett munka érzésével tér haza. Gondolom, nemcsak Raananán, szűk pátriában van ez így, hanem Izrael városaiban, falvaiban mindenütt. Nemcsak az építkezéseken, hanem az élet minden területén. Az üzletekben, éttermekben, a patikákban, az orvosi rendelőkben, a hivatalokban, az üzemekben, a bankokban, az összes egyetemen is arab diákokkal és arab professzorokkal találkozunk az ember. Izraeli útlevelek, izraeli személyi igazolványuk és izraeli rendszámú gépkocsijuk van. Részük az életünknek, a mindennapjainknak, mint ahogy mi is azok vagyunk az övének.

Persze tudom, nem rózsás a helyzet, olyan ez, mint a házasságok nagyobb része: nehéz együtt, és nehéz egymás nélkül.

Visszatérve az én arab ápolónómra. Miközben ültem az asztalánál, és válaszoltam a kérdéseire, hogy azokat bevezethesse az intézmény számítógépébe, a szomszéd szobából ájtott egy, akcentusáról ítélve orosz anyanyelvű nővér. Irat volt nála. Nem igazán értette a benne foglaltakat, valószínűleg beteg kórlapjáról volt szó. Segítséget kért. Azt szerette volna tudni, pontosan mi áll a héber szövegben. Ahhoz kellett az arab ápolónő.

Ilyen ország vagyunk, nálunk a fordítottnak a fordítottja is igaz. Bár nem tartozik közvetlen a témához, de elmondom, hogyan jártam az arab autósóval. A kocsimat csak kívülről szoktam lemosatni, bent nincs rá szükség, olyan, mintha a patyolatból húzták volna elő. Állandó helyem van, a művelet 25 sékelbe kerül. A munkát gép végzi. A nedves autót arab fiúk törlik le. Két sékel borraalót szoktam adni, tudom, nem sok, de még a tisztesség határán belül van.

A legutóbbi mosatásnál nem volt nálam apró, pontosabban volt, de a második sékel már nagyon apróban. Azzal fizettem, de úgy, hogy az egysékes értémet felülre tettem, nehogy azt gondolja a fiatalember, hogy apróval akarom kiszűrni a szemét.

A tenyerén szétterítette a pénzt, látta, mennyit kapott. Megkérdezte, vannak-e kis gyerekeim. Mondtam, hogy igen, pedig nincsenek, kicsiben csak nagy unokáim vannak.

– Akkor adja oda nekik – mondta, és az egészet visszaborította a markomba. Büszkeség? Még az is lehet...

Gideon Peer / Új Kelet

Dr. Marsha Levine, az amerikai, zsidó származású kutató

„Majd akkor fogok válaszolni a kérdésedre, amikor béke és igazság lesz Palesztinában a palesztinoknak. Tagja vagyok a »Zsidók a palesztinok jogaiért« szervezetnek, és támogatom a BDS-mozgalmat (Boycott, Divestment, Sanctions). Te még csak egy gyermek lehetsz, de ha elég idős vagy ahhoz, hogy íráj nekem, akkor ahhoz is elég idős vagy, hogy Izrael történetéről tanulj, és arról, hogy ez hogyan érintette a palesztinokat. Lehet, hogy a családnak hasonló a felfogása, mint az enyém, bár erősen kétlem” – fogalmazta meg ideológiai kifogásait a tudós.

A londoni Jewish Chronicle-nek is hasonlóan nyilatkozott az ügyben:

„Elhatároztam, hogy nem pazarolom az időmet olyanokra, akik eltiporják mások jogait. [...] A Gázában élők nem jutnak vízhez, egészségügyi ellátáshoz vagy oktatáshoz. Mit jelent ez azokra a zsidókra nézve, akik ezt támogatják? A zsidók szörnyetegekké váltak. [...] A zsidók nációk lettek. A zsidók pontosan úgy viselkednek, mint ahogy velük viselkedtek.”

A kislány édesapja szerint a gyerekeket nem kellene belekeverní a zsidó-palesztin konfliktusba.

„Addig, amíg egy gyerek nem támad késsel vagy kövekkel, addig csak egy gyerek, függetlenül attól, hogy a szülei mit csinálnak vagy gondolnak. Ezért is nagyon felháborító az a válasz, amit a lányom kapott. Sohasem voltam a szélsőségek híve, és a lányomat sem neveltem erre. A politikai vitákat hagyjuk a felnőttekre. Egy tizenhárom éves kislányt bojkottálni egy politikai vélemény kedvéért nem jobb, mintha egy gyereket nem kezelnék egy izraeli kórházban, csak azért, mert az apja terrorista. Nem szabad ebbe a gyerekeket bevonni” – fogalmazott Samir Rabinovits, a kislány édesapja. (atv.hu)

Herzl Tivadar örököi hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal, a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-ua.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

